

Onderzoek naar gedragscode schoolkosten

Onderzoek naar gedragscode schoolkosten VO

Enschede
oktober 2008

slo

nationaal
expertisecentrum
leerplan-
ontwikkeling

Verantwoording

© 2008 SLO nationaal expertisecentrum voor leerplanontwikkeling,
Enschede

Alle rechten voorbehouden. Mits de bron wordt vermeld is het toegestaan om zonder voorafgaande toestemming van de uitgever deze uitgave geheel of gedeeltelijk te kopiëren dan wel op andere wijze te verveelvoudigen.

Auteurs: Mireille Boonstra (KPC groep); Willem Denijs (APS)

Eindredactie: Leonne Leurink (SLO)

In opdracht van: Het Ministerie van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap, Den Haag

Informatie

SLO, Stichting Leerplanontwikkeling
Secretariaat O&A -MT
Postbus 2041, 7500 CA Enschede
Telefoon (053) 4840 666
E-mail: O&A-MT@slo.nl

AN: 7.3700.107

Woord vooraf

In opdracht van het Ministerie van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap hebben de landelijke pedagogisch centra (KPC Groep, APS en CPS) en SLO, het nationale expertisecentrum leerplanontwikkeling, in het kader van het project 'Schoolkosten in het voortgezet onderwijs' een aantal instrumenten ontwikkeld voor schoolleiders en oudergeledingen van medezeggenschapsraden.

Deze instrumenten kunnen worden ingezet bij de overgang naar een nieuwe bekostigingssystematiek van schoolkosten in het voortgezet onderwijs. Alle producten zijn vrij toegankelijk via www.leermiddelenplein.nl

Onderzoek naar de Gedragscode schoolkosten VO is een van deze producten.

Andere producten van het project 'Schoolkosten in het voortgezet onderwijs' zijn:

De website prijsontwikkeling leermiddelen.

Deze website biedt de mogelijkheid de om de catalogusprijzen van leermiddelen onderling te vergelijken en de jaarlijkse prijsontwikkeling van deze catalogusprijzen te monitoren. De website is ontwikkeld en wordt beheerd door SLO (Frans Berkhof). De site is toegankelijk via www.leermiddelenplein.nl.

De brochure / webtekst 'informatie voor het ouders/leerlingendeel in de MR

Schoolbesturen hebben meer vrijheid gekregen om eigen beleid te vormen.

Tegelijk is ook de positie van ouders en/of leerlingen in de medezeggenschapsraad versterkt.

Een belangrijk aandachtspunt voor de MR is de inhoud en de hoogte van de schoolkosten.

De door Tiddo Ekens in opdracht van SLO opgestelde brochure/ webtekst geeft informatie

over de rol van de MR ten aanzien van de schoolkosten

CPS (Adri van der Ven) ontwikkelde een aangekleed stappenplan Europees

aanbesteden levering schoolboeken: dat samen met de handreiking besluitvorming

over leermiddelen van APS (Willem Denijs) gebruikt kan worden. De handleiding is een

web instrument dat in beeld brengt wat er komt kijken bij een zorgvuldige interne

besluitvorming. In het instrument is aandacht voor verschillende typen

leermiddelenbeleid en voor het zelf ontwikkelen van leermateriaal.

KPC Groep en APS (resp. Jos Scheffers en Jouke van der Grijn) ontwikkelden het

instrument - beleidsarm inspelen op de 'gratis schoolboeken' - dat bestaat uit twee

checklisten: een nulmeting en beleidsarme stappen om het eigen leermiddelenbeleid in te richten.

Voor verdere informatie over het project, of de producten kunt u contact opnemen met

de projectleider van 'Schoolkosten in het voortgezet onderwijs':

Leonne Leurink

SLO, Afdeling Onderzoek& Advies

L.Leurink@slo.nl

Inhoud

Woord vooraf	3
1. Inleiding	7
2. Onderzoeksopzet	9
2.1 Centrale onderzoeksvraag	9
2.2 Begripsbepalingen	9
2.3 De opzet van de vragenlijst	10
3. Onderzoeksresultaten	11
3.1 Respons	11
3.2 Vergelijking onderzoeksresultaten Witte Lijst en Rode Lijst	12
4. Conclusies en aanbevelingen	23
4.1 Samenvatting	23
4.2 Belangrijkste resultaten	24
4.3 Antwoord op de centrale onderzoeksvraag	27
4.4 Overige conclusies	29
4.5 Uit de diepte-interviews	30
4.6 Aanbevelingen	32
Bijlagen	33
Bijlage 1	35
Bijlage 2	49
Bijlage 3	61
Bijlage 4	65
Bijlage 5	73

1. Inleiding

De schoolkosten in het voortgezet onderwijs (VO) zijn de afgelopen jaren regelmatig in het nieuws geweest. Diverse onderzoeken zijn uitgevoerd om de stijging van de schoolkosten in kaart brengen. Zo verscheen na het 'Schoolkostenonderzoek' nog een 'Aanvullend onderzoek stijging schoolkosten' en een 'Verklarend onderzoek schoolkosten'. Uit verschillende onderzoeken blijkt dat over de afgelopen periode van drie jaar deze kosten met gemiddeld 15% zijn gestegen (bron: Gedragscode, zie bijlage).

Deze kostenstijging is enerzijds het gevolg van ontwikkelingen in het vo, zoals de uitbreiding van buitenschoolse activiteiten. Anderzijds is een deel van de stijging te wijten aan stijgende materiaalkosten, zoals de prijzen van schoolboeken. Daarnaast is er veel onduidelijkheid over het bedrag dat ouders/verzorgers kwijt zijn aan de school. Als reactie op deze ontwikkelingen is de Gedragscode Schoolkosten opgesteld en ondertekend door vertegenwoordigers van:

- Ouderorganisaties (NKO, OUDERS&COO, LOBO),
- Schoolbesturen (VOS/ABB, VBS, Besturenraad, Bond KBVO, VGS, Concent) en
- Schoolleiders (schoolmanagers VO).

Deze Gedragscode is opgesteld om scholen te stimuleren:

1. de schoolkosten voor ouders transparanter te maken en
2. al het mogelijke te doen om de kosten beheersbaar te houden.

De Gedragscode is in februari 2005 overhandigd aan de Minister van OC&W en verspreid onder alle vo-scholen in Nederland. Schoolleiders en besturen konden via een brief of email aan de VO-raad kenbaar maken dat zij de Gedragscode naleven. De Gedragscode is weergegeven in de bijlagen.

De Gedragscode is in het leven geroepen om te bevorderen dat scholen de schoolkosten beheersbaar en transparant houden richting de ouders. De code kan scholen echter niet verplichten tot voorgeschreven gedrag. Als scholen de Gedragscode naleven is er sprake van inzicht in de hoogte en bestemming van de schoolkosten. Het kan zelfs zijn dat ouders een deel van de schoolkosten terugkrijgen als blijkt dat er minder kosten zijn gemaakt dan aan het begin van het schooljaar was begroot. De scholen mogen zelf bepalen of zij de Gedragscode op de eigen school toepassen.

In de Gedragscode valt het brede begrip schoolkosten in het VO uiteen in drie hoofdgroepen:

1. De schoolboeken en het lesmateriaal/lesactiviteiten (noodzakelijk om het voorgeschreven onderwijs te kunnen volgen).
2. De overige schoolkosten (vergoeding voor diensten door de school zinvol en wenselijk geacht).
3. De vrijwillige ouderbijdrage.

De Gedragscode is door 355 scholen in het VO ondertekend (peildatum: november 2007). Zij hebben via een schriftelijk bericht aan de VO-raad kenbaar gemaakt dat zij de Gedragscode naleven en zijn daarmee aan de zogenaamde Witte Lijst toegevoegd.

De overige scholen hebben geen bericht aan de VO-raad gestuurd en daarmee de Gedragscode niet officieel ondertekend. In het onderzoek zijn dit de scholen op de Rode Lijst.

In 2005 heeft het NIPO op verzoek van het ministerie van OCW een onderzoek gedaan naar de Gedragscode rond de schoolkosten in het voortgezet onderwijs (zie: Eindrapport Regioplan, publicatie nr. 1175, De stijging van de schoolkosten, verklarend onderzoek, 2004 en Kwalitatief onderzoek 'Gedragscode schoolkosten in het Voortgezet onderwijs', NIPO, november 2005).

In dit onderzoek zijn 233 directeuren en/of schoolleiders telefonisch geënquêteerd. Bovendien zijn 12 directeuren / schoolleiders geïnterviewd en zijn er zes gesprekken met ouders uit de MR gevoerd. Uit dit onderzoek bleek dat 68% van de geënquêteerden de inhoud van de Gedragscode kende. Ongeveer tweederde hiervan bleek ook met de Gedragscode te werken. Wanneer we deze gegevens als representatief beschouwen voor alle vo-scholen zou dat betekenen dat meer dan de helft van de scholen bekend is met de Gedragscode en ruim 40% er ook mee werkt. Uit het onderzoek van NIPO bleek ook dat het hanteren van de kostenverdeling in de Gedragscode (over de drie categorieën) een lastige was voor scholen. De Minister gaf destijds aan dat het niet melden aan de VO-raad dat de school de Gedragscode onderschrijft, niet wil zeggen dat de school geen schoolkosten beleid heeft. Het vermoeden bestond dat meer communicatie over de Gedragscode en meer goede voorbeelden zouden kunnen leiden tot een grotere acceptatie en bereidheid om de inhoud van de Gedragscode na te leven.

Dit onderzoek tracht de implicaties te achterhalen van het feit dat scholen aangeven de Gedragscode te hebben ondertekend. Zijn deze scholen ook in de geest van de gedragscode gaan handelen? Passen zij alle punten toe van de gedragscode of slechts enkele? Op grond van de onderzoeksresultaten trachten we inzicht te verschaffen in welke uitwerking scholen hebben gegeven aan deze intentieverklaring om kosten transparant en beheersbaar te houden voor ouders. Schrappen scholen ook kosten wanneer dit aan de orde is en storten ze geld terug naar ouders wanneer diensten en/of producten niet verleend zijn?

De resultaten uit dit onderzoek worden meegenomen in de ontwikkeling van voorlichtingsactiviteiten en instrumenten ten behoeve van ouders (individueel en via (G)MR) en ten behoeve van schoolleiders.

2. Onderzoeksopzet

Er is gekozen voor een kwantitatief onderzoek, aangevuld met diepte interviews op een aantal scholen.

2.1 Centrale onderzoeksvraag

Het onderzoek heeft als doel om in beeld te brengen hoe de Gedragscode door scholen in het VO wordt nageleefd. In dat kader is de centrale onderzoeksvraag als volgt geformuleerd: *in hoeverre is het ondertekenen van de Gedragscode gerelateerd aan daadwerkelijke veranderingen op het gebied van transparantie en beheersbaarheid van de schoolkosten.*

Gezien het feit dat er in de onderzoeksopdracht sprake is van de term ‘ondertekenen’ hebben wij gekozen voor een onderzoeksopzet die gebruik maakt van twee groepen scholen: zij die op de Witte Lijst voorkomen en zij die daar niet op staan (Rode Lijst). Alvorens de onderzoeksopzet te beschrijven, volgt eerst de definiëring van enkele belangrijke begrippen in het onderzoek.

2.2 Begripsbepalingen

Het begrip ‘schoolkosten’

In de discussie rondom de schoolkosten worden verschillende definities van schoolkosten gehanteerd. In de vragenlijst wordt onder ‘schoolkosten’ verstaan: alle kosten die voor rekening van de ouders komen. Het gaat daarbij om het brede begrip van ‘schoolkosten’ waaronder bijvoorbeeld vallen de schoolboeken en het lesmateriaal, de kosten voor overige lesactiviteiten, gereedschapskisten, veiligheidschoenen en de vrijwillige ouderbijdrage. Deze definitie wordt ook in de Gedragscode gehanteerd.

Het begrip ‘ondertekenen’

In de publicaties en vragen over de Gedragscode worden de begrippen ondertekend en onderschreven door elkaar gebruikt. Op de site van de VO-raad wordt het begrip onderschreven gehanteerd om aan te geven dat de school handelt in de geest van de Gedragscode en een bericht aan de VO-raad heeft gestuurd. Scholen die (nog) niet op deze lijst staan, kunnen het in principe wel eens zijn met de gedachte achter de code, maar zijn nog in overleg over de uitvoering, hebben hier op een andere manier al afspraken over gemaakt of kunnen of willen op onderdelen niet voldoen aan de code. De VO-raad geeft op haar site aan er naar te streven dat alle vo-scholen de Gedragscode onderschrijven en er naar handelen.

In de publicaties van het Ministerie wordt verwezen naar de scholen op de Witte Lijst als scholen die de Gedragscode hebben ondertekend (Bron: Schoolkosten monitor 2006).

Het begrip 'onderschrijven'

Scholen hebben sinds 2005 de gelegenheid gehad om via een bericht aan de VO-raad kenbaar te maken dat zij de Gedragscode onderschrijven. Hiermee werden zij door de VO-raad op de zogenaamde Witte lijst geplaatst. Deze lijst wordt regelmatig bijgewerkt en op de website van de VO-raad gepubliceerd. Zoals al eerder genoemd worden deze begrippen in de publicaties door elkaar gebruikt. Wij hanteren in dit onderzoek het begrip 'onderschrijven' als de school het eens is met de Gedragscode ongeacht of de school dit bij de VO-raad heeft gemeld.

2.3 De opzet van de vragenlijst

In dit onderzoek is gewerkt met een schriftelijke vragenlijst. In deze vragenlijst is allereerst gevraagd wat precies onder 'schoolkosten' wordt verstaan door de respondenten. Vervolgens zijn vragen opgenomen over de Gedragscode. De inhoud van de Gedragscode is bepalend geweest voor de vragen in het onderzoek. De opbouw van de vragenlijst volgt dan ook de opbouw van de Gedragscode. De exacte onderbouwing van de wijze waarop de vragenlijst is opgezet is weergegeven in de bijlagen.

Adresgegevens scholen

De scholen zijn eind 2007 benaderd met de vragenlijst. Voor het verzenden van de vragenlijsten is gebruik gemaakt van de gegevens op de Witte Lijst van de VO-raad en het adressenbestand van vo-scholen van het CFI. De inschatting was dat het bestand van CFI de meest betrouwbare bron was voor het achterhalen van de adressen van de scholen.

Het adressenbestand van het CFI bestaat in het totaal uit 664 vo-scholen. Dit betekent dat er $(664 - 299 =)$ 365 vo-scholen zijn die de Gedragscode niet hebben ondertekend. Deze 365 scholen vormen samen in het onderzoek de Rode Lijst.

3. Onderzoeksresultaten

Voor het onderzoek naar de uitwerking van de Gedragscode is er onderscheid gemaakt in de Groep 'Gedragscode ondertekend', de zogenaamde Witte Lijst en 'Gedragscode niet ondertekend', de zogenaamde Rode Lijst. Beide groepen hebben dezelfde vragenlijst gekregen. In paragraaf 3.2 hebben we de resultaten van deze twee groepen met elkaar vergeleken. In de bijlagen zijn de belangrijkste resultaten van iedere groep afzonderlijk te vinden.

3.1 Respons

In dit onderzoek hebben we gezien de geringe omvang van de te onderzoeken populatie ervoor gekozen om de gehele populatie te benaderen in plaats van te kiezen voor het gebruik van een aselechte steekproef.

Op de peildatum november 2007 staan er 358 scholen of locaties van scholen op de Witte Lijst. Van 299 van deze 358 scholen hebben wij de adressen kunnen achterhalen. Aan al deze 299 scholen is per post de vragenlijst gestuurd met het verzoek deze in te vullen en te retourneren. Van deze 299 scholen hebben 135 scholen de vragenlijst geretourneerd. Negen vragenlijsten zijn na de sluitingsdatum opgestuurd, waardoor deze niet in de resultaten konden worden opgenomen. In totaal zijn van 126 scholen die de Gedragscode hebben ondertekend de ingevulde vragenlijsten verwerkt in het onderzoek.

Dit is een respons van 42%.

De lijst van het CFI bevat in het totaal 664 scholen. Na aftrek van de 299 scholen die wij hebben geïdentificeerd als scholen die de Gedragscode hebben ondertekend blijven er nog 365 scholen over. Wij zijn er van uitgegaan dat deze 365 scholen niet op de Witte Lijst staan en de Gedragscode niet officieel hebben ondertekend. Wij noemen deze groep in het onderzoek de scholen op de Rode Lijst. Aan al deze 365 scholen is per post de vragenlijst gestuurd met het verzoek deze in te vullen en te retourneren. Van deze 365 scholen hebben 101 scholen de vragenlijst geretourneerd. Elf vragenlijsten zijn na de sluitingsdatum opgestuurd, waardoor deze niet in de resultaten konden worden opgenomen. Uiteindelijk zijn de vragenlijsten van 90 scholen verwerkt in het onderzoek.

Dit is een respons van 25%.

De hoge respons doet vermoeden dat het onderwerp binnen de scholen leeft. Dit vermoeden is versterkt doordat relatief veel telefonische vragen over de inhoud van de vragenlijst zijn gesteld. Vragen varieerden van de meest "wie is de aangewezen persoon om de vragenlijst in te vullen" tot "waar is de tekst van de Gedragscode te vinden". Wij hebben vaak verwezen naar de website waar de Gedragscode te vinden is.

Hoewel de respons in beide groepen ruim boven de verwachting lag, is er wel een opvallend verschil in de omvang van de respons per groep. De respons bij de scholen

op de Witte Lijst was 42% [126 scholen], de respons bij de scholen op de Rode Lijst slechts 25% [90 scholen].

3.2 Vergelijking onderzoeksresultaten Witte Lijst en Rode Lijst

3.2.1 Het begrip 'Schoolkosten'

Vraag 1 Wat verstaat het schoolbestuur/management onder schoolkosten?

Tabel 1 laat zien wat het schoolbestuur/management onder schoolkosten verstaat volgens de respondenten.

Tabel 1: Schoolkosten volgens het schoolbestuur of het management

	<i>wit</i>	<i>rood</i>
schoolboeken en lesmateriaal	5%	3%
schoolboeken,lesmateriaal en overige lesactiviteiten	14%	14%
schoolboeken en lesmateriaal, overige lesactiviteiten en de overige schoolkosten zoals bijv. gereedschapskisten en veiligheidschoenen	9%	17%
schoolboeken en lesmateriaal, overige lesactiviteiten en de overige schoolkosten zoals bijv. gereedschapskisten en veiligheidschoenen en vrijwillige ouderbijdrage	72%	66%

We zien hierbij een verschil van 6% tussen de twee groepen wel ondertekend (wit) en niet ondertekend (rood) als het gaat om de vrijwillige ouderbijdrage. Deze wordt bij de scholen die de Gedragscode hebben ondertekend vaker onder het begrip schoolkosten geschaard.

3.2.2 Het onderschrijven en bespreken van de Gedragscode

Vraag 2 In 2005 is er een Gedragscode opgesteld om te stimuleren dat scholen de schoolkosten beheersbaar en transparant houden. Heeft uw school de Gedragscode onderschreven?

De meeste scholen hebben de Gedragscode onderschreven. Er is een grote groep scholen (70%) die niet geregistreerd staan op de lijst 'witte scholen' die de Gedragscode wel hebben onderschreven. Deze scholen hebben hun positieve attitude ten opzichte van de Gedragscode niet kenbaar hebben gemaakt bij de VO-raad. Dit betekent dat de lijst die door de VO-raad op de site wordt gepubliceerd geen volledig beeld geeft van de attitude van de scholen ten opzichte van de Gedragscode.

Vraag 3: Waarom heeft uw school de Gedragscode NIET onderschreven? (Meerdere antwoorden mogelijk)

Aan de groep (wit: 4% [5]; rood: 30% [27]) die de Gedragscode niet heeft onderschreven is gevraagd waarom de school de Gedragscode niet heeft onderschreven. Tabel 2 geeft de antwoorden weer.

Tabel 2: Redenen om de Gedragscode niet te onderschrijven

	<i>Wit 5 in totaal (4%)</i>	<i>Rood 27 in totaal (30%)</i>	<i>Totaal</i>
zien geen toegevoegde waarde voor het onderschrijven van de Gedragscode	1	3	
onze schoolkosten zijn al transparant	3	11	
wij handelen in de geest van de Gedragscode	2	10	
geeft te veel administratieve lasten	1	0	
Anders	1	12	

De meeste scholen die de Gedragscode niet hebben onderschreven geven aan wel te handelen in de geest van de Gedragscode en geven aan dat de schoolkosten al transparant zijn.

Vraag 4: Is de Gedragscode onderwerp van gesprek geweest binnen het schoolbestuur?

Op bijna driekwart van de scholen (wit: 73% [92], rood: 63% [57]) is de Gedragscode onderwerp van gesprek geweest binnen het schoolbestuur. Op een deel van de scholen (wit: 19% [24], rood: 34% [31]) niet. Bij scholen die de Gedragscode hebben ondertekend is het vaker onderwerp van gesprek geweest dan bij scholen die de Gedragscode niet hebben ondertekend.

3.2.3 Beleid op het terrein van schoolkosten

In de vragenlijst is gevraagd of en door wie er beleid op het terrein van schoolkosten is geformuleerd.

Vraag 5a: Heeft het bestuur of de directie beleid op het terrein van schoolkosten geformuleerd?

Vraag 5b: Indien ja, door wie is beleid op het terrein van schoolkosten geformuleerd.

Op het merendeel van de scholen (wit: 89% [112], rood: 83% [75]) heeft het bestuur of de directie beleid op het terrein van schoolkosten geformuleerd. Dit geldt zowel voor scholen van de Witte Lijst als voor scholen van de Rode Lijst.

Tabel 3: Beleid rondom schoolkosten

	<i>Wit</i>	<i>rood</i>
Bestuur of directie	89%	83%
Indien ja door wie:		
Centrale directie	73%	57%
Locatie directie	11%	20%
Sectordirectie	2%	3%
Anders	14%	21%

Het beleid ten aanzien van de schoolkosten wordt op meer dan de helft van de scholen door de centrale directie geformuleerd, bij scholen die de Gedragscode hebben

ondertekend is dat vaker het geval dan bij scholen die de Gedragscode niet hebben ondertekend.

Op meer dan de helft van de scholen geschiedde dit door de centrale directie. Op een kleinere groep scholen formuleerde de locatie directie dit beleid en op enkele scholen deed de sectordirectie dit. Een groep scholen gaf 'anders' aan. Hier werden combinaties gemaakt van centrale directie met locatie directie of gemeenschappelijk MT en College van bestuur of centrale directie en sectordirectie.

Vraag 5c: Indien ja over welke onderwerpen is beleid geformuleerd?

Tabel 4: Onderwerpen waarover beleid is gemaakt

	<i>Wit</i>	<i>rood</i>
Hoogte ouderbijdrage	23%	23%
Beleid t.a.v. kosten van leermiddelen	7%	15%
Beleid t.a.v. content van leermiddelen	3%	4%
Anders	67%	59%

Beide groepen scholen maken even vaak beleid op het gebied van de hoogte van de ouderbijdrage. De groep die de Gedragscode niet heeft ondertekend heeft vaker alleen beleid geformuleerd ten aanzien van de kosten van leermiddelen. Er wordt in beide groepen minder vaak beleid geformuleerd ten aanzien van de inhoud/content van leermiddelen. Meer dan de helft van de scholen vulde bij 'anders' veelal een combinatie van deze onderwerpen in. Hierbij werd de combinatie de hoogte van de ouderbijdrage en de kosten van leermiddelen het meeste (63 keer) genoemd.

3.2.4 Overleg met de (G)MR

Op het moment dat de school expliciet beleid formuleert, heeft de (G)MR hierover instemmingsrecht. In de vragenlijst is onderzocht op welke manier scholen hier invulling aangeven.

Vraag 6: Heeft u de Medezeggenschapsraad ingelicht over het bestaan van een Gedragscode?

Tabel 5: Communicatie richting de (G)MR

	<i>Wit</i>	<i>rood</i>
Ja, mondeling ingelicht	46%	45%
Ja, schriftelijk ingelicht	44%	28%
Nee, niet ingelicht	10%	28%

Op de vraag of de Medezeggenschapsraad is ingelicht over het bestaan van een Gedragscode is er een verschil tussen de beiden groepen scholen. Bij de groep die de Gedragscode niet heeft ondertekend is er een grotere groep scholen die de (G)MR niet heeft ingelicht. Er zijn ook verschillen in de wijze waarop de (G)MR is ingelicht, bij de scholen die de Gedragscode hebben ondertekend is een grotere groep die de (G)MR schriftelijk heeft ingelicht dan bij de scholen die niet op de Witte lijst staan.

Vraag 7: Is de Gedragscode besproken met de Medezeggenschapsraad?

Tabel 6: Mate van betrokkenheid (G)MR: informeren en advies of instemming geven

	<i>Wit</i>	<i>Rood</i>
Nee	19%	41%
Ja, de (G) MR is geïnformeerd	47%	38%
Ja de (G)MR is geïnformeerd en heeft advies of instemming gegeven	34%	21%

Opvallend is het grote verschil in betrokkenheid van de (G)MR tussen de scholen die de Gedragscode niet hebben ondertekend en de scholen die op de witte lijst staan. De

Gedragscode is minder vaak besproken met de (G)MR bij de groep scholen die niet op de Witte lijst staan. Ook is de (G)MR minder vaak geïnformeerd over de Gedragscode. Er zijn ook verschillen in de invloed die de (G)MR heeft op de wijze waarop de Gedragscode is ingevoerd / wordt gebruikt bij de scholen die de Gedragscode niet hebben ondertekend.

Niet alleen de (G)MR kan bij de Gedragscode betrokken worden. Er zijn binnen de school ook andere groepen of overleggen waar de Gedragscode besproken kan zijn. In de vragenlijst wordt ook hier expliciet naar gevraagd.

Vraag 8: Is de Gedragscode nog op andere vergaderingen of overleggen onderwerp van gesprek geweest?

De Gedragscode is op iets meer dan de helft van de witte scholen (52% [66]) en ruim een derde (39% [35]) van de rode scholen ook nog op andere vergaderingen of overleggen onderwerp van gesprek geweest.

In beiden groepen worden de commissie van de ouderraad (29 keer) en de ouderadviesraad het meeste genoemd. In beiden groepen is de Gedragscode minder vaak besproken in de Centrale directie, personeelsvergaderingen of het team.

3.2.5 Bij de rekening

Vraag 9a: Is op de rekening voor de ouders duidelijk aangegeven uit welke onderdelen het totaalbedrag bestaat?

Bijna alle scholen (wit: 98% [123], rood: 93% [84]) gaven aan dat op de rekening voor de ouders duidelijk is aangegeven uit welke onderdelen het totaalbedrag bestaat. Belangrijk was om te onderzoeken of het ondertekenen van de Gedragscode hier op enige wijze invloed op heeft gehad.

Vraag 9b: Was dit al zo voordat u de Gedragscode heeft onderschreven?

Tabel 7 Was dit al zo voordat u de Gedragscode heeft onderschreven?

	<i>wit</i>	<i>rood</i>
Ja	86%	89%
Nee	14%	11%

Tabel 8 Maakt u een splitsing naar leerjaar, opleiding en specifieke kostensoort?

	wit	rood
Ja	88%	87%
Nee	12%	13%

Voor een aantal scholen heeft het onderschrijven van de Gedragscode geleid tot een meer gedetailleerde rekening naar de ouders. Hierbij maakt het weinig verschil of de school de Gedragscode daadwerkelijk heeft ondertekend of niet. Voor de rest heeft het ondertekenen of onderschrijven geen invloed gehad op de transparantie van de rekening naar de ouders. Daarbij wordt door een groot deel van de scholen ook een splitsing naar leerjaar, opleiding en specifieke kostensoort gemaakt.

3.2.6 Inspanningen van de school

Vraag 10a: Kunt u aangeven welke inspanningen de school onderneemt om de schoolkosten beheersbaar te houden?

Tabel 9 Inspanningen van de school

	wit	rood
prijvergelijkingen tussen meerdere leveranciers	56%	52%
onderhandelen met leverancier(s) teneinde een zo gunstig mogelijke prijs te krijgen	62%	55%
gebruik maken van een boekenfonds intern	41%	37%
gebruik maken van een boekenfonds extern	53%	38%
bij aanschaf prijsbewust inkopen	60%	56%
lange afschrijvingsduur	38%	35%
(interne) voorwaarden stellen aan de aanschaf van leermiddelen	46%	33%
Anders	9%	17%

Een belangrijke reden om de Gedragscode op te stellen was om de schoolkosten beheersbaar te houden. Ouders werden geconfronteerd met een jaarlijkse stijging van de schoolkosten. Het al dan niet ondertekenen van de Gedragscode heeft invloed gehad op de inspanningen van de school om de schoolkosten beheersbaar te houden. Deze scholen scoren op alle antwoorden iets hogere percentages. De antwoorden in de categorie 'anders' zijn veelal onder te brengen in een van bovengenoemde categorieën, maar de respondent gebruikt andere bewoordingen of het is een combinatie van verschillen inspanningen.

Vraag 10b: Was dit al zo voordat u de Gedragscode heeft onderschreven?

Op de meeste scholen (wit: 94% [118], rood: 86% [77]) was dit al zo voordat de Gedragscode werd onderschreven, met name bij de scholen op de Witte Lijst. Vervolgens is de scholen gevraagd aan te geven welke inspanningen de school onderneemt om het beleid op het terrein van de schoolkosten te communiceren naar ouders en verzorgers.

Vraag 11a: Kunt u aangeven welke inspanningen u onderneemt om het beleid op het terrein van de schoolkosten te communiceren naar ouders en verzorgers?

Het informatieboekje (wit: 16% [20], rood; 18% [16]), de informatieavond (wit: 4% [5], rood: 3% [3]) en de website (wit: 3% [4], rood: 3% [3]) werden als antwoordmogelijkheden aangekruist. Maar ruim driekwart (wit 77% [97], rood 75% [68]) van de scholen vulde een combinatie van deze mogelijkheden bij 'anders' in.

Vraag 11b: Deed u dit al zo voordat u de Gedragscode had onderschreven?

Het merendeel van de scholen (wit: 85% [107], rood; 90% [81]) ondernam deze inspanningen ook al zo voordat de Gedragscode werd onderschreven.

3.2.7 Vragen vanuit de MR

Tabel 10 Vragen (G) MR inzake schoolkosten

	<i>wit</i>	<i>Rood</i>
Hoogte vrijwillige ouderbijdrage	77%	63%
het bedrag dat uitgegeven moet worden aan schoolboeken en lesmateriaal	75%	56%
het bedrag dat uitgegeven moet worden aan overige kosten zoals bijvoorbeeld veiligheidschoenen of gereedschappen.	25%	28%
Nee nog nooit	7%	27%

De meeste scholen hebben wel eens vragen gehad vanuit de oudergeleding van de medezeggenschapsraad over de hoogte van de (vrijwillige) ouderbijdrage en het bedrag dat uitgegeven moet worden aan schoolboeken en lesmateriaal. Hier valt op dat de scholen op de Witte Lijst vaker vragen hebben gekregen vanuit de (G)MR dan de scholen die niet op deze lijst staan. Een kwart van de scholen heeft vragen gehad over het bedrag dat uitgegeven moet worden aan overige kosten zoals bijvoorbeeld veiligheidschoenen of gereedschappen. Slechts een enkele school van de Witte Lijst kreeg nog nooit vragen over deze onderwerpen vanuit de oudergeleding van de medezeggenschapsraad tegen ruim een kwart van de rode scholen.

Belangrijk was ook om te inventariseren welke acties er door de school zijn ondernomen naar aanleiding van deze vragen.

Vraag 13: Heeft u naar aanleiding daarvan actie ondernomen?

De meeste scholen (wit: 77% [97], rood: 63% [57]) hebben naar aanleiding van de vragen vanuit de oudergeleding actie ondernomen. Het meest worden hierbij genoemd:

- het geven van uitleg,
- toelichting en voorlichting,
- het verduidelijken van de kosten,
- aandacht voor kostenreductie (m.n. schoolboeken).

3.2.8 Minder draagkrachtige ouders

Vraag 14a: Heeft u op school een voorziening getroffen voor minder draagkrachtige ouders?

De meeste scholen hebben een regeling getroffen voor minder draagkrachtige ouders.

Vraag 14b: Had u deze voorziening al voordat u de Gedragscode had ondertekend?

Deze voorziening was er veelal al bij de scholen voordat de Gedragscode was ondertekend of onderschreven.

3.2.9 Verantwoording

Vraag 15a: Legt u na afloop van het schooljaar rekening en verantwoording af aan de ouders/verzorgers over de feitelijke besteding van de ontvangen bijdragen?

Tabel 11 Rekening en verantwoording over de besteding

	<i>wit</i>	<i>Rood</i>
Ja, op welke wijze:	87%	74%
Jaarrekening	21%	20%
Jaarverslag	7%	6%
Schriftelijke rapportage	3%	9%
Via de (G) MR		
ANDERS		
Nee	13%	26%

De meeste scholen leggen na afloop van het schooljaar rekening en verantwoording af aan de ouders/verzorgers over de feitelijke besteding van de ontvangen bijdragen. Dit percentage is hoger bij de scholen op de Witte lijst. De scholen doen dat via de jaarrekening, de (G)MR, het jaarverslag en schriftelijke rapportage. Maar ook via een combinatie van deze manieren of op andere manieren via bijvoorbeeld een flyer en de schoolgids. Een kwart van de scholen die niet op de Witte lijst staan legt geen rekening en verantwoording af over de besteding. Dit is twee keer zo hoog als bij de scholen op de Witte Lijst.

Vraag 15b: Deed u dat ook voordat u de Gedragscode had ondertekend?

Er is ook onderzocht of het ondertekenen van de Gedragscode hierop invloed heeft. De meeste scholen (wit: 85% [107], rood: 73% [66]) legden ook al verantwoording af voordat de Gedragscode werd ondertekend.

3.2.10 Achteraf

In de Gedragscode is opgenomen dat de school het eventueel te veel ontvangen bedrag verrekent met de betreffende ouder.

Vraag 16a: Als blijkt dat de gemaakte kosten aanzienlijk lager zijn dan de betaalde bijdrage, wat doet u dan met het overschot?

Tabel 13 Verrekenen teveel betaalde bedrag

	<i>wit</i>	<i>Rood</i>
Toevoegen aan budget voor boekenfonds volgend jaar	28%	35%
Verrekenen met de betreffende ouders	26%	34%
Komt niet voor	11%	11%
Anders:	35%	20%

Als blijkt dat de gemaakte kosten aanzienlijk lager zijn dan de betaalde bijdrage, voegt ruim een kwart tot een derde van de scholen dit toe aan het budget van het boekenfonds voor het volgend jaar en eveneens een kwart tot een derde van de scholen verrekenen dit met de betreffende ouders/verzorgers. Een deel van de scholen verrekenen dit op andere wijze. Dit is in strijd met hetgeen de Gedragscode voorschrijft. In de categorie anders worden het meest genoemd: toevoegen aan de school, investeren voor de kinderen, terug naar de ouders. Opvallend daarbij is dat de scholen die niet op de Witte lijst staan het teveel betaalde bedrag vaker verrekenen met de ouders.

Deed u dat ook voordat u de Gedragscode had ondertekend?

De meeste scholen hadden deze regelingen en voorzieningen ook voordat ze de Gedragscode hadden ondertekend.

3.2.11 Inventarisatie

Een belangrijk aspect in de Gedragscode is het inventariseren van het gebruik van schoolboeken en leermiddelen. In de vragenlijst zijn hierover vragen opgenomen.

Vraag 17a: Inventariseert u jaarlijks of schoolboeken en materialen zijn gebruikt? Indien ja: met wie en hoe vindt deze inventarisatie plaats (meerdere antwoorden mogelijk).

Tabel 14 Inventarisatie gebruik schoolboeken en leermiddelen

	<i>wit</i>	<i>Rood</i>
Ja	81%	74%
Nee	13%	16%
Anders	6%	0%
<i>Indien ja, met wie vindt deze inventarisatie plaats?</i>		
Met docenten	69%	73%
Met leerlingen	24%	28%
Met de oudergeleding (G)MR	16%	14%
Met ouders	24%	10%

Op de vraag of de school jaarlijks inventariseert of schoolboeken en materialen zijn gebruikt, antwoordde het merendeel van de scholen positief en een klein deel negatief. Enkele scholen gaven bij anders aan dat zij dit tweejaarlijks doen, via een oudercontactpersoon bij het boekenfonds, als ouders aangeven dat de boeken niet gebruikt worden, op papier bij het samenstellen van de boekenlijst. Ook bij de scholen op de rode lijst is inventarisatie vaak gericht op de boekenlijst, vindt plaats in overleg en wordt op verschillende manieren uitgevoerd.

Vervolgens is gevraagd met wie en hoe deze inventarisatie plaatsvindt. Ruim tweederde van de scholen inventariseert met de docenten. Een kwart van de scholen

inventariseert samen met de leerlingen. Een klein deel van de scholen doet de inventarisatie samen met de oudergeleding van de (G)MR. De inventarisatie vindt veelal plaats via een controle bij het inleveren van de boeken, een evaluatie van de boekenlijst, via de website van de leverancier, bij het samenstellen van de nieuwe boekenlijsten.

Vraag 18: Deed u dat ook voordat u de Gedragscode had ondertekend?

Meer dan driekwart van de scholen (wit: 83% [105], rood: 81% [73]) deed dit ook al voordat de Gedragscode was ondertekend op deze wijze.

Vraag 19a: Welke acties heeft u de afgelopen twee jaar naar aanleiding van deze inventarisatie ondernomen? Meerdere antwoorden mogelijk Tabel 15 Actie naar aanleiding van inventarisatie

Tabel 15 Actie naar aanleiding van inventarisatie

	wit	Rood
Leermiddelen verwijderd uit de boekenlijst	53%	49%
Strengere regels voor de aanschaf van leermiddelen	34%	25%
Richtlijnen opgesteld voor de aanschaf van leermiddelen	29%	26%
Anders	16%	22%

Aan de scholen is vervolgens gevraagd welke acties de afgelopen twee jaar naar aanleiding van deze inventarisatie zijn ondernomen. De scholen konden meerdere mogelijkheden kiezen. Ruim de helft van de scholen (wit; 53% [67], rood: 49% [44]) heeft leermiddelen verwijderd uit de boekenlijst; een derde of een kwart van de scholen (wit: 34% [43], rood: 25% [23]) stelde strengere regels voor aanschaf van leermiddelen en bijna een derde of een kwart van de scholen (wit: 29% [37], rood: 26% [23]) heeft richtlijnen opgesteld voor de aanschaf van leermiddelen.

Vraag 19b: Deed u dat ook voordat u de Gedragscode had ondertekend?

Driekwart van de scholen (wit: 77% [97], rood: 73% [66]) ondernam deze acties ook voordat de school de Gedragscode had ondertekend.

3.2.12 Afsluitend

Een aantal afsluitende vragen gaat over de Gedragscode zelf.

Vraag 20: Bent u tevreden over de toegevoegde waarde van de Gedragscode?

Tabel 16 Bent u tevreden over de toegevoegde waarde van de Gedragscode

	wit	Rood
Ja	44%	31%
Enigszins tevreden	30%	26%
Zeer tevreden	4 %	0%
Ontevreden	4%	1%
Zeer ontevreden	4%	2%
Geen mening	14%	40%

Een groot aantal scholen heeft aangegeven tevreden te zijn over de toegevoegde waarde, dit aantal ligt bij de scholen op de Witte Lijst beduidend hoger dan bij de scholen op de Rode Lijst. Slechts een klein aantal scholen gaf aan ontevreden of zeer ontevreden te zijn over de toegevoegde waarde.

Opvallend is dat een grote groep van de scholen op de Rode lijst geen mening heeft over de toegevoegde waarde van de Gedragscode.

Vraag 22: Ziet u mogelijkheden om de Gedragscode te verbeteren?

Bijna alle scholen (wit: 91% [115], rood: 89% [80]) zien geen mogelijkheden om de Gedragscode te verbeteren. De scholen die wel mogelijkheden voor verbetering zien noemen vooral het meer informatie verstrekken en duidelijkheid verschaffen over de schoolkosten naar ouders.

4. Conclusies en aanbevelingen

4.1 Samenvatting

Het onderzoek gaat over de vraag: in hoeverre is het ondertekenen van de Gedragscode gerelateerd aan daadwerkelijke veranderingen op het gebied van transparantie en beheersbaarheid van de schoolkosten. Om dit te onderzoeken is een vragenlijst opgesteld op basis van de verschillende aandachtspunten die genoemd worden in de Gedragscode. Deze vragenlijst is toegestuurd aan alle vo-scholen. Van de scholen die op de Witte Lijst staan, de scholen die bij de VO-raad hebben aangegeven dat zij de gedragscode onderschrijven, heeft 42% de vragenlijst geretourneerd, van de overige scholen heeft 25% dat gedaan.

Uit deze resultaten kunnen de volgende conclusies getrokken worden met betrekking tot de hoofdvraag worden getrokken:

- Op de scholen die de Gedragscode hebben ondertekend wordt er meer gecommuniceerd over de schoolkosten, dit zowel binnen het bestuur, met de (G)MR als met andere gremia.
- Op de scholen die de Gedragscode hebben ondertekend is de transparantie over de schoolkosten iets hoger, maar deze transparantie is bij alle scholen al hoog. De invoering van de Gedragscode heeft een positief effect gehad op deze transparantie.
- De scholen die de Gedragscode hebben ondertekend zijn actiever in het beheersbaar houden van de schoolkosten. De invoering van de Gedragscode heeft een positief effect gehad op het beheersbaar houden van de schoolkosten.
- Scholen die de Gedragscode hebben ondertekend handelen en communiceren aantoonbaar meer in de geest van de Gedragscode dan scholen die deze niet hebben ondertekend.
- De invoering van de Gedragscode heeft op diverse fronten een zekere mate van gedragsverandering te weeg gebracht. In zijn algemeenheid betekent dit, dat ons inziens de conclusie gerechtvaardigd is dat de gedragscode een positief effect heeft gehad op het transparant en beheersbaar houden van de schoolkosten. Naast deze conclusie met betrekking tot de centrale onderzoeksvraag zijn er nog een aantal conclusies uit de resultaten te trekken.
- De Gedragscode is op bijna driekwart van de scholen onderwerp van gesprek geweest binnen het schoolbestuur.
- De omvang van de Witte Lijst die door de VO-raad op de site wordt gepubliceerd geeft geen volledig beeld van de attitude van de scholen ten opzichte van de Gedragscode. Het grootste gedeelte (70%) van de scholen op de Rode Lijst onderschrijft de Gedragscode wel, maar heeft dit niet kenbaar gemaakt bij de VO-raad.
- Op het merendeel van de scholen heeft het bestuur of de directie beleid op het terrein van schoolkosten geformuleerd. De onderwerpen waarover beleid is gemaakt zijn met name de hoogte van de ouderbijdrage en de kosten van leermiddelen. De Gedragscode wordt niet ingezet om de inhoudelijke discussie over leermiddelenbeleid te voeren.
- Het ondertekenen van de Gedragscode zorgt ervoor dat de schoolkosten onderwerp van gesprek zijn in de school. De scholen van de Witte Lijst zijn

hierover intensiever in gesprek met de (G)MR en met andere gremia dan de scholen van de Rode Lijst.

- Het onderschrijven van de Gedragscode heeft een gunstig effect gehad op de transparantie van de rekening naar de ouders. Scholen die de Gedragscode ondertekenen zorgen voor transparantie van de rekening naar de ouders.
- Het ondertekenen van de Gedragscode gaat samen met een actieve houding bij het beheersbaar houden van de schoolkosten. Scholen op de Witte lijst zijn vaker het gebruik van de leermiddelen gaan inventariseren en zijn vaker acties naar aanleiding van deze inventarisatie gaan ondernemen.
- Het ondertekenen van de Gedragscode gaat samen met het vaker afleggen van verantwoording over de feitelijke besteding van de ontvangen bijdrage.
- Slechts een kwart van de scholen die de Gedragscode hebben ondertekend verrekenen te veel betaalde bijdrage met de ouders. Hier houden de scholen zich niet altijd aan de door hun ondertekende Gedragscode.
- De meeste scholen zijn tevreden over de toegevoegde waarde van de Gedragscode en zien geen mogelijkheden om de Gedragscode te verbeteren.

De respons in dit onderzoek is hoog te noemen, waarbij opvalt dat het aantal respondenten behorende bij de Witte Lijst (126) aanmerkelijk hoger is dan het aantal respondenten behorende bij de Rode Lijst (90). De onderzoeksresultaten suggereren het beeld dat respondenten van de Witte Lijst over het algemeen meer op formele wijze actief zijn en zaken rondom de Gedragscode op meer op formele wijze hebben geregeld.

4.2 Belangrijkste resultaten

Inhoud begrip schoolkosten

In de vragenlijst wordt onder 'schoolkosten' verstaan: alle kosten die voor rekening van de ouders komen. Daarbij gaat het om het brede begrip van 'schoolkosten' waaronder bijvoorbeeld vallen de schoolboeken en het lesmateriaal, de kosten voor overige lesactiviteiten, gereedschapskisten, veiligheidschoenen en de vrijwillige ouderbijdrage. Het merendeel van de schoolbesturen/het management gebruikt eveneens dit brede begrip van 'schoolkosten'. Dit is in lijn met de definitie die in de Gedragscode wordt gehanteerd. Echter, 28% van de scholen die de Gedragscode hebben ondertekend gebruikt niet dezelfde definitie van schoolkosten als in de Gedragscode staat vermeld.

Gedragscode onderschreven/ondertekend

In dit onderzoek worden twee groepen scholen met elkaar vergeleken: scholen op de Witte Lijst, de scholen die bij de VO-raad hebben aangegeven dat zij in de Gedragscode onderschrijven, en scholen op de Rode Lijst, de overige vo-scholen. Uiteraard geven bijna alle scholen van de Witte Lijst aan dat zij de gedragscode destijds hebben onderschreven. Echter ook een groot deel (70%) van de scholen op de Rode Lijst geeft aan de gedragscode wel te hebben onderschreven. Dit betekent dat de Witte Lijst die door de VO-raad op de site wordt gepubliceerd geen volledig beeld geeft van de attitude van de scholen ten opzichte van de Gedragscode.

Blijkbaar is er voor sommige scholen een barrière om een brief of email aan de VO-raad te sturen.

Het verband tussen ondertekenen en onderschrijven wordt in de volgende tabel inzichtelijk gemaakt:

	Ondertekend (Witte Lijst)	Niet ondertekend (Rode Lijst)	Totaal
Onderschreven	121	63	184
Niet onderschreven	5	27	32
Totaal	126	90	216

De meeste scholen op de Rode Lijst die de Gedragscode niet hebben onderschreven geven aan dat hun schoolkosten transparant zijn, dat zij handelen in de geest van de Gedragscode of dat zij geen toegevoegde waarde zien in het onderschrijven van de code.

Formuleren van beleid

Op het merendeel van de scholen heeft het bestuur of de directie beleid op het terrein van schoolkosten geformuleerd. Meestal geschiedde dit door de centrale directie, dit geldt vooral voor de scholen op de Witte Lijst. Op de scholen op de Rode Lijst is dit ook wel onder leiding van de locatiedirectie gebeurd. Het is mogelijk dat de centrale directie meer contact heeft met de VO-raad dan een locatiedirecteur en dus eerder geneigd zal zijn om een bericht terug te sturen naar de VO-raad.

De onderwerpen waarover beleid is gemaakt zijn met name de hoogte van de ouderbijdrage en de kosten van leermiddelen. Over de inhoud van de leermiddelen, oftewel wat er met deze leermiddelen bereikt kan worden, wordt niet vaak beleid gemaakt. De Gedragscode wordt vooral als middel voor kostenbeheersing ingezet, scholen lijken weinig de kans aan te grijpen om met behulp van de Gedragscode de inhoudelijke discussie over leermiddelenbeleid te voeren.

Communicatie met de (G)MR

Vrijwel alle scholen van de Witte Lijst (90%) heeft de (G)MR ingelicht over het bestaan van een Gedragscode. De scholen van de Rode Lijst deden dit minder vaak (73%), met name minder vaak schriftelijk. De Gedragscode is vaker niet besproken met de (G)MR op scholen van de Rode Lijst (41% tegen 19%) en de (G)MR heeft minder vaak advies of instemming gegeven met het beleid ten aanzien van de gedragscode (21% tegen 34%).

De Gedragscode is op 52% van de scholen van de Witte Lijst en op 39% van de scholen van de Rode Lijst ook nog op andere vergaderingen of overleggen onderwerp van gesprek geweest. Als voorbeelden worden genoemd: met ouderraad; bestuur; directieoverleg en team.

Bij dit onderdeel van de vragenlijst is het verschil tussen de twee groepen opvallend groot. Het lijkt erop dat het ondertekenen van de Gedragscode, een formele stap waarmee de school naar buiten treedt, vaker in de (G)MR is besproken. Daarnaast is de Gedragscode op scholen van de Witte Lijst vaker onderwerp van gesprek in de school. Het ondertekenen van de Gedragscode gaat samen met meer transparantie over de schoolkosten.

Transparantie van de rekening

Bijna alle scholen (wit: 98%, rood: 93%) gaven aan dat op de rekening voor de ouders duidelijk is aangegeven uit welke onderdelen het totaalbedrag bestaat. Voor de meeste scholen (wit: 86%, rood: 89%) was dit al zo voordat de Gedragscode werd onderschreven. Daarbij wordt door bijna alle scholen (wit: 88%, rood: 87%) ook een splitsing naar leerjaar, opleiding en specifieke kostensoort gemaakt.

Het onderschrijven van de Gedragscode heeft een gunstig effect gehad op de transparantie van de rekening naar de ouders.

Inspanningen van de school

Scholen op de Witte Lijst verrichten meer verschillende inspanningen om de schoolkosten beheersbaar te houden dan scholen op de Rode Lijst, zij scoren bij alle

alternatieven een hoger percentage. Dit wijst er op dat het ondertekenen van de Gedragscode samen gaat met een actieve houding bij het beheersbaar houden van de schoolkosten. Op de meeste scholen werden deze inspanningen echter al gedaan voordat de Gedragscode werd onderschreven. Voor een deel gaat er dus een positieve invloed uit van onderschrijven en van ondertekenen van de Gedragscode, maar ook is het zo, dat vooral scholen die al actief waren met het beheersbaar houden van de schoolkosten de Gedragscode hebben ondertekend.

De meeste scholen communiceren hun beleid op het terrein van de schoolkosten naar de ouders en verzorgers via het informatieboekje, de informatieavond, de website of een combinatie hiervan. Bijna alle scholen ondernamen deze inspanningen ook al zo voordat de Gedragscode werd onderschreven.

Vragen vanuit de MR

Het merendeel van de scholen heeft wel eens vragen gehad vanuit de oudergeleding van de medezeggenschapsraad over de hoogte van de (vrijwillige) ouderbijdrage en ruim de helft van de scholen over het bedrag dat uitgegeven moet worden aan schoolboeken en lesmateriaal. Een kleiner deel van de scholen heeft vragen gehad over het bedrag dat uitgegeven moet worden aan overige kosten zoals bijvoorbeeld veiligheidschoenen of gereedschappen. Van de scholen op de Rode Lijst is het percentage dat nog nooit vragen over deze onderwerpen vanuit de oudergeleding van de medezeggenschapsraad aanzienlijk groter dan bij scholen van de Witte Lijst. De meeste scholen hebben naar aanleiding van de vragen vanuit de oudergeleding actie ondernomen, zoals toelichting of voorlichting geven, kosten helder maken, de ouderbijdrage aanpassen of aandacht voor kostenreductie.

Wellicht zijn deze vragen voor scholen op de Witte Lijst aanleiding geweest om actiever met de gedragscode aan de slag te gaan in de school.

Minder draagkrachtige ouders

De meeste scholen hebben een regeling getroffen voor minder draagkrachtige ouders. Verder is er sprake van een betalingsregeling; betaling in termijnen; afbetaling; reductie van de kosten, eventueel afhankelijk van het inkomen; kwijtschelding; ontheffing óf er wordt naar een passende oplossing gezocht. Vaak heeft de school (of het bestuur) een voorziening of steun- of noodfonds getroffen (in overleg met ouderraad en MR), heeft specifieke oplossingen; maakt afspraken met de een gemeentelijk/lokaal fonds of ondersteuningsregeling of ondersteunt en verwijst door naar IBG, Stichting Leergeld, de gemeente of sociale dienst. Sommige scholen hebben een 'Solidariteitsfonds'.

Deze voorziening was er veelal al bij de vo-scholen omdat de Gedragscode was ondertekend: op driekwart van de scholen is deze hetzelfde gebleven en bij een klein deel van de scholen is deze aangepast.

Het ondertekenen van de Gedragscode heeft geen invloed op de voorzieningen die er voor minder draagkrachtige ouders zijn getroffen.

Verantwoording

Ruim driekwart van de scholen leggen verantwoording af aan de ouders/verzorgers over de feitelijke besteding van de ontvangen bijdragen. Scholen op de Witte Lijst doen dit vaker (87%) dan de scholen op de Rode Lijst (74%). De scholen doen dat via de jaarrekening en de (G)MR en soms via het jaarverslag en schriftelijke rapportage, door een combinatie van deze manieren of op andere manieren. Ruim een kwart van de scholen op de Rode Lijst (26%) leggen geen rekening en verantwoording af over de besteding van de ontvangen bedragen van ouders tegen 13% van de scholen op de Witte Lijst. Het ondertekenen van de Gedragscode gaat dus samen met het vaker afleggen van verantwoording aan de ouders/verzorgers.

Niet alle scholen (wit: 85%, rood: 73%) deden dit ook al voordat de gedragscode werd ondertekend. Ook hier is een positief effect te zien van de ondertekening van de gedragscode.

Teveel betaalde bijdrage

Als blijkt dat de gemaakte kosten aanzienlijk lager zijn dan de betaalde bijdrage, voegt een kwart (wit) tot ruim een derde (rood) van de scholen dit toe aan het budget van het boekenfonds voor het volgend jaar en een gelijk deel van de scholen verreken dit met de betreffende ouders/verzorgers. Volgens een deel van de scholen komt deze teveel betaalde bijdrage niet voor. De meeste scholen hadden deze regelingen en voorzieningen ook voordat ze de Gedragscode hadden ondertekend. Het toevoegen aan budget voor boekenfonds voor volgend jaar is niet in overeenstemming met de Gedragscode. Hierin staat dat de teveel betaalde bijdrage met de betreffende ouders verreken moet worden.

Ruim eenderde van de scholen op de witte lijst heeft als antwoordcategorie 'anders' ingevuld. De antwoorden hierbij zijn zeer divers en veelal niet in overeenstemming met de Gedragscode. Dit is een punt van de Gedragscode waar veel scholen zich niet aan houden, dit geldt zowel voor scholen op de Rode als op de Witte Lijst.

Inventarisatie

De meeste scholen inventariseren jaarlijks of schoolboeken en materialen zijn gebruikt. Enkele scholen doen dit tweejaarlijks of incidenteel. Zij doen dit vooral met docenten, in mindere mate met leerlingen of met ouders, soms met de oudergeleding van de MR. De inventarisatie is vaak gericht op de boekenlijst, vindt veelal plaats in overleg en wordt op verschillende manieren (mondeling, schriftelijk, enquête etc.) uitgevoerd. Bij een kleine 20% van de scholen is de handelingswijze veranderd na ondertekening van de gedragscode. Scholen van de Witte Lijst inventariseren vaker met de ouders dan scholen op de rode lijst. Dit bevestigt het algemene beeld dat scholen op de Witte Lijst actiever zijn dan scholen op de Rode Lijst.

Naar aanleiding van de inventarisatie hebben scholen de afgelopen twee jaar een aantal acties ondernomen. Ongeveer de helft van de scholen heeft leermiddelen verwijderd uit de boekenlijst; een kwart van de scholen heeft (strengere) richtlijnen opgesteld voor de aanschaf van leermiddelen. Ongeveer driekwart van de scholen ondernam deze acties ook voordat de school de Gedragscode had ondertekend. Voor een kwart zou de verandering van uitvoeren van acties toe te schrijven kunnen zijn aan het onderschrijven van de Gedragscode.

Afsluitend

Een aantal afsluitende vragen gaat over de Gedragscode zelf.

Allereerst is gevraagd of de scholen tevreden zijn over de toegevoegde waarde van de Gedragscode. De meeste scholen zijn (enigszins) tevreden over deze toegevoegde waarde van de Gedragscode. Opvallend is dat bijna de helft van de scholen van rood geen mening gaven. Bijna alle scholen zien geen mogelijkheden om de Gedragscode te verbeteren.

4.3 Antwoord op de centrale onderzoeksvraag

Het onderzoek heeft als centrale onderzoeksvraag: in hoeverre is het ondertekenen van de Gedragscode gerelateerd aan daadwerkelijke veranderingen op het gebied van transparantie en beheersbaarheid van de schoolkosten.

De daadwerkelijk verandering is op twee manieren in het onderzoek gemeten:

1. Door te kijken naar de verschillen tussen de scholen op de Witte Lijst en de scholen op de Rode Lijst is te zien of scholen die de Gedragscode ondertekend hebben ander gedrag vertonen.

2. Bij een aantal onderwerpen is de vraag gesteld of onderschrijven of ondertekenen van de Gedragscode heeft geleid tot ander gedrag.

Hieronder de resultaten in schema:

Methode 1

Vraag	Inhoud	Wit	Rood
4	De Gedragscode is onderwerp van gesprek geweest binnen het schoolbestuur	73%	63%
6	De school heeft de (G)MR ingelicht over het bestaan van de Gedragscode	90%	72%
7	De Gedragscode is met de (G)MR besproken	81%	59%
8	De Gedragscode is met andere gremia besproken	52%	39%
9a	Op de rekening naar de ouders is duidelijk aangegeven uit welke onderdelen het totaal bedrag bestaat	98%	93%
13	De school heeft naar aanleiding van vragen uit de oudergeleding actie ondernomen	77%	63%
15a	De school legt na afloop van het schooljaar rekening en verantwoording af aan de ouders/verzorgers over de feitelijke besteding	87%	74%
16a	De school verrekent het overschot met de betreffende ouders	26%	34%
17	De school inventariseert jaarlijks of schoolboeken en materialen zijn gebruikt	81%	74%

Methode 2

Vraag	Sinds de Gedragscode is onderschreven / ondertekend . .	Wit	Rood
9b	- is de school op de rekening naar de ouders duidelijk gaan aangegeven uit welke onderdelen het totaal bedrag bestaat	14%	11%
10b	- heeft de school haar inspanningen veranderd om de schoolkosten beheersbaar te houden	6%	14%
11b	- heeft de school haar inspanningen veranderd om het beleid op het terrein van de schoolkosten te communiceren naar ouders/ verzorgers	15%	10%
15b	- heeft de school haar inspanningen veranderd om rekening en verantwoording af te leggen over de feitelijke besteding	15%	27%
18	- is de school jaarlijks gaan inventariseren of de schoolboeken en materialen zijn gebruikt	17%	19%
19b	- is de school acties gaan ondernemen naar aanleiding van de inventarisatie	23%	27%

Uit deze resultaten kunnen de volgende conclusies getrokken worden met betrekking tot de hoofdvraag worden getrokken:

- De resultaten bij de vragen 4, 6, 7 en 8 laten zien dat op de scholen die de Gedragscode hebben ondertekend er meer communicatie in de school is over de schoolkosten, dit zowel binnen het bestuur, met de (G)MR als met andere gremia.
- De resultaten bij vraag 9 laten zien dat op de scholen die de Gedragscode hebben ondertekend de transparantie over de schoolkosten iets hoger is, maar bij alle scholen al zeer hoog is. Blijkens de resultaten bij de vragen 9b, 10b en 11b heeft de invoering van de Gedragscode hierop een positief effect gehad.

- De resultaten bij de vragen 13, 15a en 17 laten zien dat de scholen die de Gedragscode hebben ondertekend actiever zijn in het beheersbaar houden van de schoolkosten. Blijkens de resultaten bij de vragen 15b, 18 en 19b heeft de invoering van de Gedragscode hierop een positief effect gehad.
- De resultaten bij de eerste methode bevestigen het beeld dat scholen die de Gedragscode hebben ondertekend meer handelen in de geest van de Gedragscode dan scholen die deze niet hebben ondertekend.
- De resultaten bij de tweede methode laten zien dat de invoering van de Gedragscode een zekere mate van gedragsverandering heeft te weeg gebracht. In zijn algemeenheid betekent dat dat ons inziens de conclusie gerechtvaardigd is dat de invoering van de gedragscode een positief effect heeft gehad op het transparant en beheersbaar houden van de schoolkosten. Deze invloed lijkt weliswaar gering van omvang te zijn, maar hierbij moet men wel bedenken dat de "ruimte" voor gedragsverandering van de scholen ook niet groot was: de meeste scholen handelden al in grote lijnen conform de gedragscode.

4.4 Overige conclusies

Algemeen

- De omvang van de Witte Lijst die door de VO-raad op de site wordt gepubliceerd geeft geen volledig beeld geeft van de attitude van de scholen ten opzichte van de Gedragscode. Het grootste gedeelte (70%) van de scholen die niet op de Witte Lijst staan onderschrijft de Gedragscode wel, maar heeft dit niet kenbaar gemaakt bij de VO-raad.
- Het grootste gedeelte van de scholen hanteert het begrip "schoolkosten" conform de begripsomschrijving zoals die in de Gedragcode is geformuleerd.
- De Gedragscode is in bijna driekwart van de scholen onderwerp van gesprek geweest binnen het schoolbestuur.

Formuleren van beleid

- Op het merendeel van de scholen heeft het bestuur of de directie beleid op het terrein van schoolkosten geformuleerd. De onderwerpen waarover beleid is geformuleerd zijn met name de hoogte van de ouderbijdrage en de kosten van leermiddelen.
- Opvallend is dat de groep scholen die de Gedragscode niet heeft ondertekend vaker beleid heeft geformuleerd ten aanzien van de kosten van leermiddelen.
- De Gedragscode wordt niet ingezet om de inhoudelijke discussie over leermiddelenbeleid te voeren.
- Bij de scholen op de Witte Lijst is vaker beleid geformuleerd door de Centrale Directie. Bij de scholen op de Rode Lijst vindt besluitvorming vaker plaats op locatieniveau. *Wellicht is hierin een verklaring te vinden voor het wel of niet een mail sturen naar de VO-raad.*

Betrokkenheid (G)MR

De scholen op de Witte Lijst hebben de (G)MR aanzienlijk vaker ingelicht over het bestaan van de Gedragscode dan de scholen op de Rode Lijst. De scholen op de Witte Lijst deden dit bovendien vaker schriftelijk.

- Bij scholen op de Rode Lijst heeft 41% de gedragscode niet besproken met de (G)MR. 19% van de scholen op de Witte Lijst heeft verzuimd om de (G)MR te informeren dat de school de Gedragscode ondertekend, terwijl ze dit wel verplicht waren.

- Op ruim een derde van de scholen van de Witte Lijst is door de (G)RM gebruik gemaakt van het instemmings- en adviesrecht. Op de scholen van de Rode Lijst komt het vaak voor dat de (G)MR geen advies of instemming heeft gegeven ten aanzien van de Gedragscode.

Er is een sterk verband tussen de mate waarin de Gedragscode besproken is met de (G)MR en het al dan niet ondertekenen van de Gedragscode.

Hiervoor zijn een paar mogelijke verklaringen:

1. *Het ondertekenen van de Gedragscode is beleid en dient aan de (G)MR voorgelegd te worden. Heb je als school deze intentie niet dan zul je dit waarschijnlijk ook niet voorleggen aan de (G)MR.*
2. *Schriftelijk communiceren is formeler dan mondeling communiceren en leidt kennelijk tot een formelere gang van zaken.*

Transparantie schoolkosten

- Het onderschrijven van de Gedragscode heeft een gunstig effect gehad op de transparantie van de rekening naar de ouders. Voor een aantal scholen heeft het onderschrijven van de Gedragscode geleid tot een meer gedetailleerde rekening naar de ouders.
- Vrijwel alle scholen zijn van mening dat zij zorgen voor transparantie over de schoolkosten naar de ouders. Zij sturen een gespecificeerde rekening, waarop een splitsing naar leerjaar, opleiding en specifieke kostensoort wordt gemaakt. Hierbij maakt het weinig verschil of de school de Gedragscode daadwerkelijk heeft ondertekend of niet.

Teveel betaalde bijdrage

- Als blijkt dat de gemaakte kosten lager zijn dan de betaalde bijdrage, voegt een kwart tot ruim een derde van de scholen dit toe aan het budget van het boekenfonds voor het volgend jaar. Het toevoegen aan budget voor boekenfonds voor volgend jaar is niet in overeenstemming met de Gedragscode. Hierin staat dat de teveel betaalde bijdrage met de betreffende ouders verrekend moet worden.
- De meeste scholen hadden de regelingen en voorzieningen omtrent teveel betaalde bijdrage ook voordat ze de Gedragscode hadden ondertekend.
- Bij scholen op de Rode Lijst wordt twee keer zo vaak verantwoording afgelegd over de feitelijke besteding van de ontvangen gelden.

Beheersbaar houden

- Het ondertekenen van de Gedragscode gaat samen met een actieve houding bij het beheersbaar houden van de schoolkosten.
- Het onderschrijven van de Gedragscode heeft een positief effect gehad op de mate waarin het gebruik van schoolboeken en leermiddelen wordt geïnventariseerd. Dit effect is nog iets sterker wanneer we kijken naar de inspanningen die scholen hebben geleverd naar aanleiding van de inventarisatie.

4.5 Uit de diepte-interviews

In aanvulling op het kwantitatieve onderzoek is met een aantal scholen een aanvullend gesprek gedaan in de vorm van een diepte interview. Hiervoor zijn zes scholen geselecteerd, drie van de Witte Lijst en drie van de Rode Lijst. In de diepte interviews zijn de volgende zaken aan bod gekomen:

- De attitude ten opzichte van de gedragscode.

- Het handelen na verschijning van de Gedragscode.
- Transparantie en vormgeving van de rekening.
- De naleving van de Gedragscode.
- Het beleid ten aanzien van de schoolkosten.
- De huidige situatie: de regeling “gratis” schoolboeken.
- Good Practice.

De verslagen van de diepte interviews zijn opgenomen in de bijlagen.

In grote lijnen passen de resultaten van de diepte interviews bij de kwantitatieve gegevens. Zo is het Wessel Gansfort College in Groningen een voorbeeld van een school die de Gedragscode wel onderschrijft maar niet ondertekend heeft. De oorzaak voor het niet ondertekenen is terug te voeren op de onduidelijkheid of ondertekening dient te geschieden op het niveau van de locatie of van de centrale directie. De positieve invloed van de invoering van de gedragscode in de gesprekken terug te horen, zij het in een omvang die ook uit de enquête naar voren is gekomen. Met name de CS Vincent van Gogh (Witte Lijst) zegt anders te zijn gaan handelen na de invoering van de Gedragscode, de overige vijf scholen zijn niet anders gaan handelen, maar handelen wel in de geest van de Gedragscode.

Op één punt zijn de scholen het vaak niet eens met de Gedragscode, dit blijkt zo wel uit de enquête als uit de interviews. Het gaat om het terug betalen van te veel betaalde bijdrage. Een aantal scholen reageert hierop zelfs met enige irritatie. SKVO De Breul: “ [...] dan geld aan ouders retourneert, is absurd. Er is nooit geld over [...] En sterker nog, je wekt er de suggestie mee dat scholen winst draaien. Zo'n onrealistische benadering is storend.”

Good Practices

- Uit kostentechnisch oogpunt, blijkt uit de interviews, is het voordeliger om te werken met een intern boekenfonds. Er zijn twee scholen, CS Vincent van Gogh in Assen op de Witte Lijst en het Wessel Gansfort College in Groningen op de Rode Lijst, die zeggen straks uit te zullen komen met € 308,- en dat zijn beide scholen met een intern boekenfonds. De overige vier scholen zeggen niet uit te zullen komen met € 308,-, deze vier scholen werken met een extern boekenfonds verzorgd door een boekhuis.
- CS Vincent van Gogh is daadwerkelijk anders gaan handelen sinds de invoering van de gedragscode. Zij bewerkstelligen een hoge mate van transparantie door een combinatie van drie factoren:
  1. Het systeem van een vast bedrag voor de ouderbijdrage is vervangen door een “keuzeformulier bijdrage voor toegevoegde waarde” dat de ouders zelf kunnen invullen. Aan de hand van de keuzes die de ouders maken wordt hun individuele ouderbijdrage bepaald.
  2. Ouders kunnen veel gedetailleerd informatie vinden op een speciaal hiervoor gebouwde website. Op deze website van het servicepakket is te vinden hoe de facturen zijn opgebouwd, kan het formulier bijdrage voor toegevoegde waarde worden ingevuld en is ook de Gedragscode terug te vinden.
  3. De school is in permanent overleg met de MR over de transparantie en beheersbaarheid van de schoolkosten.
- Op College Heemlanden in Houten is de directie intensief in gesprek met de MR over schoolkosten en over de Gedragscode die zij zien als een “dankbaar instrument. Mijn MR bevraagt me er op. We hebben de Gedragscode en het Heemlanden beleid als gevolg daarvan besproken, geïntroduceerd en daarover gepubliceerd. De MR is kritisch op het handhaven van de Gedragscode, maar dat maakt meteen ook dat het beleid (nadat de MR het heeft goedgekeurd) breed wordt gedragen en de vertegenwoordigers in de Raad zich medeverantwoordelijk weten.

Gestroomlijnd overleg met de MR [helpt ook in de nieuwe situatie]; in school is het proces leermiddelenbeleid nog niet of nauwelijks op gang. Wel is er veel begrip en meedenken onder de collega's om uit te komen met de € 316,-. Ga het gesprek aan met de collega's. Maak ze deelgenoot van het probleem."

4.6 Aanbevelingen

- De invoering van de Gedragscode heeft in positieve zin bijgedragen tot een verandering van gedrag op de scholen. Het verdient aanbeveling om te onderzoeken wat heeft gemaakt dat dit niet verplichtende document deze werking heeft gehad, wellicht is iets dergelijks vaker in te zetten.
- Om de lijst zuiver en bruikbaar te houden verdient het aanbeveling om duidelijk aan te geven dat scholen dienen te ondertekenen op het niveau van het BRIN-nummer.
- Een groot deel van de scholen die de Gedragscode niet hebben ondertekend onderschrijven deze wel en handelen vaak ook in de geest van de Gedragscode. Het is interessant om uit te zoeken waarom deze scholen geen schriftelijk bericht hebben gestuurd naar de VO-raad om op de Witte Lijst te komen.
- Zorg voor blijvende, actuele communicatie over de (inhoud van de) Gedragscode. Verschaf duidelijkheid aan scholen over de definitie van begrippen als schoolkosten, ondertekenen en onderschrijven. Gezien de actuele discussie over 'gratis' schoolboeken is het zinvol om te zorgen voor goede informatievoorziening. Niet alleen richting de scholen, ook richting ouderorganisaties en (G)MR.
- Zowel scholen op de Witte Lijst als scholen op de Rode Lijst hebben moeite met het terugbetalen aan ouders van te veel betaalde bijdrage. Bezwaren hiertegen zijn vaak van praktische aard, scholen geven aan dat het zeer moeilijk is te realiseren. Het verdient aanbeveling dit onderdeel van de Gedragscode nog eens kritisch te bekijken.
- De rol van de (G)MR blijkt belangrijk te zijn waar het gaat om de transparantie en beheersbaarheid van de schoolkosten. Directie en (G)MR kunnen hierin goed samen optrekken. Wellicht is het interessant om een artikel hierover te doen plaatsen in een tijdschrift dat zich richt op de medezeggenschap.

Bijlagen

Bijlage 1

Groep 1: Resultaten Gedragscode ondertekend (witte lijst)

Hieronder volgt een uitsplitsing van de resultaten van de groep scholen die op de Witte lijst voorkomt. Dit zijn in totaal 299 scholen. De vragenlijst Groep 1 is door 126 respondenten ingevuld. In een enkel geval heeft de school de vragenlijst op meerdere locaties uitgezet.

Algemeen

Schoolkosten

Tabel 1: Schoolkosten volgens het schoolbestuur of het management

	<i>N</i>	<i>%</i>
schoolboeken en lesmateriaal	6	5%
schoolboeken, lesmateriaal en overige lesactiviteiten	18	14%
schoolboeken en lesmateriaal, overige lesactiviteiten en de overige schoolkosten zoals bijv. gereedchapskisten en veiligheidschoenen	11	9%
schoolboeken en lesmateriaal, overige lesactiviteiten en de overige schoolkosten zoals bijv. gereedchapskisten en veiligheidschoenen en vrijwillige ouderbijdrage	91	72%

Gedragscode ondertekend

In de vragenlijst wordt onder 'schoolkosten' verstaan: alle kosten die voor rekening van de ouders komen. Daarbij gaat het om het brede begrip van 'schoolkosten' waaronder bijvoorbeeld vallen de schoolboeken en het lesmateriaal, de kosten voor overige lesactiviteiten, gereedchapskisten, veiligheidschoenen en de vrijwillige ouderbijdrage. Bijna alle scholen (96%) die op de zogenaamde 'witte lijst gedragscode' van juli 2007 genoemd worden hebben de Gedragscode onderschreven. Er is echter ook een kleine groep (4%) die aangeeft de Gedragscode niet te hebben ondertekend en die wel op deze lijst staan.

Aan de kleine groep (4%) die dit niet deed is gevraagd waarom de school de Gedragscode niet heeft ondertekend. Tabel 2 geeft de antwoorden weer.

Tabel 2: Redenen om niet de Gedragscode te onderschrijven

	<i>N</i>	<i>%</i>
zien geen toegevoegde waarde voor het onderschrijven van de Gedragscode	1	1%
onze schoolkosten zijn al transparant	3	2%
wij handelen in de geest van de Gedragscode	2	2%
geeft te veel administratieve lasten	1	1%
anders	1	1%

Daar het hier maar om een klein aantal scholen gaat (5 in totaal) en bij alle redenen wel één, twee of drie scholen dit hebben aangekruist, is er niet één specifieke reden te noemen waarom scholen de Gedragscode niet hebben onderschreven. Als toelichting werd nog gegeven: we willen eerst voldoen aan de code voordat we de Gedragscode ondertekenen.

Op bijna driekwart van de scholen (73%) is de Gedragscode onderwerp van gesprek geweest binnen het schoolbestuur. Op een klein deel van de scholen (19%) niet. Een tiental scholen (8%) kiest voor categorie 'anders' en geeft aan:

- Verkennend met bestuur, besluitvorming in de schoolleiding.
- Binnen de directie waarvan de rector de vertegenwoordiger van het bestuur is geweest.
- Voornamelijk op schoolniveau directie en (oudergeleding) MR.
- MR.
- Binnen de Stichting school in boekenfonds.
- Melding van gemaakt.
- Is voor mijn tijd, weet niet.
- Onbekend.

Beleid

Op het merendeel van de scholen (89%) heeft het bestuur of de directie beleid op het terrein van schoolkosten geformuleerd. Op bijna driekwart van de scholen (73%) geschiedde dit door de centrale directie. Op een kleine groep scholen (11%) formuleerde de locatie directie dit beleid en op een tweetal scholen (2%) deed de sectordirectie dit. Bij 'anders' gaf een kleine groep scholen (14%) aan:

- (College van) Bestuur (6 keer).
- Directie.
- Schoolleiding.
- Centrale directie en locatie directie (2 keer).
- Centrale directie en ouderraad.
- Centrale directie en Raad van Bestuur.
- Directie, staf, management.
- Gezamenlijk.
- Centrale directie en bestuur Stichting School en Boekenfonds tot 1 januari 2006.
- Directieraad, in naam van het schoolbestuur.

Het beleid is op bijna een kwart van de scholen (23%) geformuleerd rond de hoogte van de ouderbijdrage en op maar een klein deel van de scholen ten aanzien van de kosten van leermiddelen (7%) of ten aanzien van de inhoud/content van leermiddelen (3%). Tweederde van de scholen (67%) vulde bij 'anders' veelal een combinatie van deze onderwerpen in:

- Hoogte ouderbijdrage, beleid ten aanzien van kosten van leermiddelen (39 keer).
- Hoogte ouderbijdrage, beleid ten aanzien van kosten van leermiddelen, beleid ten aanzien van inhoud/content van leermiddelen (15 keer).
- Hoogte ouderbijdrage en beleid ten aanzien van inhoud/content/kosten van leermiddelen (4 keer).
- Hoogte ouderbijdrage en beleid ten aanzien van inhoud/content van leermiddelen (2 keer).
- Hoogte ouderbijdrage en centrale leverancier boeken.
- Hoogte ouderbijdrage, kosten, excursie, kampen, reizen.
- Hoogte ouderbijdragen en regeling voor minder draagkrachtige ouders.
- Hoogte ouderbijdrage, beleid ten aanzien van kosten van leermiddelen en aantal (buitenschoolse) activiteiten per schooljaar.

- Hoogte ouderbijdrage en welke kosten we wel en welke niet in rekening brengen bij ouders en waarom.
- Hoogte ouderbijdrage en toetsingskader.
- Hoogte ouderbijdrage, beleid ten aanzien van kosten van leermiddelen, beleid ten aanzien van inhoud/content van leermiddelen en overige kosten die aan ouders in rekening worden gebracht.
- Hoogte ouderbijdrage, beleid ten aanzien van kosten van leermiddelen, beleid ten aanzien van inhoud/content van leermiddelen, excursiekosten, vrijwillige ouderbijdrage.
- Beleid ten aanzien van kosten van leermiddelen en beleid ten aanzien van inhoud/content van leermiddelen.
- Beleid ten aanzien van kosten van leermiddelen en leverancier.
- Gehele ouderbijdrage.
- Over het totaal van de kosten voor ouders.
- Ouders en MR bepalen hoogte en bestedingsdoeleinden.
- Inhoud beleid, kostensoorten, hoogte kosten en teruggave bij onderschrijding uitgaven.
- Besteding van de vrijwillige ouderbijdrage.
- Ontkoppeling leermiddelen van vrijwillige ouderbijdrage.
- Niet geformuleerd.

Vooraf

Op de vraag of de Medezeggenschapsraad is ingelicht over het bestaan van een Gedragscode, gaf bijna de helft van de scholen (46%) aan dat de MR mondeling is ingelicht en een iets kleiner deel van de scholen (44%) gaf aan dat de MR schriftelijk is ingelicht. Een kleine groep scholen (10%) gaf aan dat de MR niet is ingelicht.

Op bijna de helft van de scholen (47%) is de (G)MR geïnformeerd over de Gedragscode en op een kleine groep scholen (19%) niet. Op een derde van de scholen (34%) is de (G)MR geïnformeerd en heeft advies of instemming gegeven op de wijze waarop de Gedragscode is ingevoerd / wordt gebruikt.

De Gedragscode is op iets meer dan de helft van de scholen (52%) ook nog op andere vergaderingen of overleggen onderwerp van gesprek geweest. Als voorbeelden worden genoemd: (commissie van de) ouderraad (19 keer); oudercommissie; ouder adviesraad; (bestuur van) de oudervereniging (3 keer); Raad van Toezicht (2 keer); (college van) bestuur (3 keer); (centrale) directie (8 keer); stafvergadering (2 keer); schoolleiding (3 keer); MT (4 keer); personeelsvergaderingen (team, vaksectie: 8 keer); Bestuur Stichting school en Boekenfonds; op locaties; bij de informatie avond van nieuwe leerlingen aan de ouders; diverse gremia.

Inspanningen van de school

De school kan verschillende inspanningen ondernemen om de schoolkosten beheersbaar te houden. De scholen konden meerdere antwoorden aankruisen.

Tabel 3: Inspanningen van de school

	N	%
prijvergelijkingen tussen meerdere leveranciers	70	56%
onderhandelen met leverancier(s) teneinde een zo gunstig mogelijke prijs te krijgen	78	62%
gebruik maken van een boekenfonds intern	51	41%
gebruik maken van een boekenfonds extern	67	53%
bij aanschaf prijsbewust inkopen	75	60%
lange afschrijvingsduur	47	38%
(interne) voorwaarden stellen aan de aanschaf van leermiddelen	58	46%
anders	11	9%

Bij 'anders' noemden de scholen nog:

- Centrale inkoop.
- Docenten stimuleren rekening te houden met kosten voor ouders.
- Docenten bewust maken over hun keuzes.
- Gesprekken met vaksecties
- Secties bewust maken.
- Alle kosten volgen.
- Efficiënte controle voorgeschreven leermiddelen.
- Leerlingen inschakelen bij signaleren gering gebruik.
- Kritisch zijn op zaken die in rekening worden gebracht.
- Verlaging vrijwillige ouderbijdrage, afschaffing enkele andere bijdragen.
- Geen vrijwillige ouderbijdrage.
- Goed incassobeleid, gespreide betaling.
- Vaststellen van budgetten.

Op de meeste scholen (94%) was dit al zo voordat de Gedragscode werd onderschreven.

Vervolgens is de scholen gevraagd aan te geven welke inspanningen de school onderneemt om het beleid op het terrein van de schoolkosten te communiceren naar ouders en verzorgers. Het informatieboekje (16%), de informatieavond (4%) en de website (3%) werden als antwoordmogelijkheden aangekruist. Maar ruim driekwart (77%) van de scholen vulden een combinatie van deze mogelijkheden bij 'anders' in:

- Website school en:
  - informatieboekje (29 keer)
  - informatieboekje, informatie avond (23 keer)
  - informatieboekje, informatie avond en via de schoolgids
  - informatieboekje en toelichting bij nota middels flyer
  - informatieboekje en brief jaarlijks aan ouders in mei met daarin overzicht kosten aankomend schooljaar
  - informatieboekje en begroting ouderbijdrage jaarlijks in MR verantwoorden; controle door ouders/leerlingen in MR
  - informatieboekje, informatieavond en informatie per brief na aanmelding
  - informatieboekje en nieuwsbrieven
  - informatieboekje en informatie avond en voorlichting basisscholen
  - infobrieven
  - informatieavond
  - schoolgids (3 keer). Per jaarlaag een brief 'financiële aspecten' voor komend schooljaar
  - schoolgids, jaarverslag
  - ouderplatform/MR
  - overleg met ouderraad
  - in begeleidende brief bij nota's

- schriftelijke info voor (mogelijke) nieuwe leerlingen in de vorm van een brochure
- Nieuwsbrief en informatieboekje, informatie avond (2 keer).
- Informatieboekje en:
  - informatieavond (15 keer)
  - informatieavond, klankbordgroepen, ouderraad
  - informatieavond en begeleidende brief
  - open dagen
  - naar ouders
  - brief naar ouders in april over kosten komend jaar
  - brief
  - separaat schrijven
  - mondeling, met ouderraad
  - jaarverslag Stichting Fondsen voor MR
  - begroting, rekening
- Blad van ouders/leerlingen: artikelen.
- Via de schoolgids.
- Schoolgids en oudergeleding MR.
- Aparte brief.

Het merendeel van de scholen (85%) ondernam deze inspanningen ook al zo voordat de Gedragscode werd onderschreven.

Vragen vanuit de MR

Driekwart van de scholen heeft wel eens vragen gehad vanuit de oudergeleding van de medezeggenschapsraad over de hoogte van de (vrijwillige) ouderbijdrage (77%) en het bedrag dat uitgegeven moet worden aan schoolboeken en lesmateriaal (75%). Een kwart van de scholen (25%) heeft vragen gehad over het bedrag dat uitgegeven moet worden aan overige kosten zoals bijvoorbeeld veiligheidschoenen of gereedschappen. Slechts enkele scholen (9,7%) kreeg nog nooit vragen over deze onderwerpen vanuit de oudergeleding van de medezeggenschapsraad.

Driekwart van de scholen (77%) heeft naar aanleiding van de vragen vanuit de oudergeleding actie ondernomen. Genoemd zijn:

Uitleg, toelichting, voorlichting etc.

- Uitleggen.
  - gedetailleerde uitleg
  - uitleg geven over opzet, verbetering info
  - uitgelegd, gemotiveerd (2 keer)
  - uitleg en publicatie ouderbladen
  - uitleg uitgangspunten
  - uitleg noodzakelijkheid te factureren kosten
  - uitleg en verantwoording
  - uitleg en noodzaak aangeven
  - uitleg gegeven over een en ander
  - uitleg en soms aanpassing
  - uitleg geven met documentatie
  - informatie geven
  - informatie gegeven over beleid school
  - informatie en toelichting op de gevraagde middelen
  - duidelijke voorlichting
  - toelichting gegeven (2 keer)
  - met gedetailleerde info en bijstellingen
  - communiceren met betreffende ouders; uitleg geven

- aanpassingen, toelichting, overleg
- gesprek gevoerd
- bespreking met de oudergeleiding van de MR
- toesturen informatie, telefonisch benaderen
- open communicatie met vraagstellers
- overeenstemming bereikt
- instellen Klankbordgroep
- communicatie naar ouders verbeterd. Prijsbewustzijn docenten gestimuleerd
- *Kosten helder*
  - de kostenstructuur verduidelijkt
  - vooraf duidelijk maken wat de totale kosten zijn per leerjaar inclusief excursies
  - onderbouwing van de kosten gegeven, naar tevredenheid van de ouders
  - verduidelijken wat we doen van het geld
  - verantwoording gegeven en aangegeven wat elders aan bijdragen wordt gevraagd
  - inzicht op schoolgeld op de website
  - Ouderbijdrage beter gespecificeerd
  - inzicht geven, toelichten, aanpassen
  - ouderraad wordt specificatie gezonden en eventueel nadere toelichting
  - specificering aangebracht. Duidelijkheid ingebracht op factuur
- *Ouderbijdrage*
  - compleet nieuwe opzet van de door de ouders te betalen bedragen
  - bespreking van het financieel jaarverslag van het fonds (boeken); bespreking om kosten van schoolruilen
  - bespreking en besteding gewijzigd
  - excursies een spaarmogelijkheid aangeboden
  - ildeële verantwoording inkomensafhankelijke ouderbijdrage
  - bedrag van de scholen in de Stichting gelijk gemaakt
  - differentiatie bijdrage boekenfonds
  - afspraken over percentage onderschrijving uitgaven die ouders terugkrijgen
  - V.O.B. Beleid aangepast. Transparantie beter uitgevoerd
  - de kritiek nader op zijn merites beoordelen en op basis daarvan verantwoording afleggen en eventueel beleid aanpassen
  - omzetting naar specifieke bijdragen, NL, identiteitsbijdrage en culturele bijdragen
  - verlaagd. Prijsverlaging bedongen bij leverancier/kritisch boekenbestand doorgelicht. Meer klassikaal aangeschaft/gebruikte boeken
  - in 2006-2007 verlaging ouderbijdrage
  - we hebben het vrijwillige deel (ouderdeel C) van de vrijwillige ouderbijdrage (voorlopig) op € 0,- gezet
  - daar waar actie gevraagd werd, betrof het een verhoging van de vrijwillige bijdrage
  - deze is echter afgeschaft
  - is verlaagd
  - bijdragen verlaagd
- *Aandacht voor kostenreductie (met name schoolboeken)*
  - benchmarking
  - benchmarking schoolkosten
  - onder andere grootscheeps vergelijk met andere scholen
  - evaluatie inzet leer- en werkboeken
  - gesprekken met boekhandel
  - ouders MR maken deel uit van Stichting Fondsen

- met ouders controle/gebruik boeken uitgevoerd
  - onderzoek naar effectief gebruik van boeken
  - terugdringen van boeken die weinig worden gebruikt
  - intern kritisch de zaak bekeken
  - proberen kosten lager te krijgen. Nogmaals informatie verstrekken over de aard van de kosten
  - kosten worden geanalyseerd
  - kosten nog kritischer bezien en zoveel mogelijk drukken
  - opnieuw kritisch kijken
  - opnieuw afwegingen maken over kostenbeheersing
  - gesprek sectie over nut van werkboek
  - kosten monitor schoolboeken van boekenleverancier. Aanschrijven vakgroepen over (te) weinig gebruikt lesmateriaal
  - boeken uit pakket
  - de boekenlijst door de vaksecties kritisch laten bekijken
  - secties aanspreken en overleg met externe boekenleveranciers
  - kritisch naar boekenlijst kijken
  - aanpassing soort, hoeveelheid materiaal
  - met vaksecties intensief overleggen wat echt nodig is. Overige kosten opnieuw beoordeeld en aanpassingen gemaakt
  - vooral: scherper het beleid in de gaten houden en met name kritisch naar gebruik werkboeken
  - materialenlijst aangepast, alleen de zaken die in eigendom aan leerlingen worden overgedragen, worden gefactureerd
  - overleg met vakgroepen over keuze leerboeken
  - noodzaak jaarlijks onderzocht, totaaloverzicht per jaar
  - aangeven waarom op de boekenlijst (noodzaak). 2. Aangeven ondernomen efficiëntie stappen (kostenbesparing) 3. Eventueel afvoeren van boeken op boekenlijst. 4. Creditregeling voor niet genoten uitgaven
- *Overig*
    - beleid aanscherpen, heldere communicatie
    - beleid zoals vernoemd geformuleerd
    - onderzoek naar desbetreffende vraag

Bij de rekening

Bijna alle scholen (98%) gaven aan dat op de rekening voor de ouders duidelijk is aangegeven uit welke onderdelen het totaalbedrag bestaat. Voor de meeste scholen (86%) was dit al zo voordat de Gedragscode werd onderschreven. Daarbij wordt door bijna alle scholen (89%) ook een splitsing naar leerjaar, opleiding en specifieke kostensoort gemaakt.

Minder draagkrachtige ouders

Driekwart van de scholen (74%) heeft een regeling getroffen voor minder draagkrachtige ouders: betalingsregeling (12 keer) of betaling in termijnen (23 keer); afbetaling; reductie van de kosten, eventueel afhankelijk van het inkomen (6 keer); kwijtschelding (incidenteel, gedeeltelijk of helemaal; via teamleider, schoolleider of rector; 18 keer), ontheffing (3 keer) óf er wordt naar een passende oplossing gezocht (6 keer).

Vaak heeft de school (of het bestuur) een voorziening of steun- of noodfonds getroffen (in overleg met ouderraad en MR; 23 keer), afspraken met de Stichting Leergeld (6 keer) of een gemeentelijk/lokaal fonds of ondersteuningsregeling (5 keer) of verwijst

door naar de gemeente of sociale dienst. Sommige scholen hebben een 'Solidariteitsfonds' (3 keer).

Deze voorziening was er veelal al bij de scholen voordat de Gedragscode was ondertekend: op driekwart van de scholen (74%) is deze hetzelfde gebleven en bij 8% van de scholen is deze aangepast. Op de scholen waar de voorziening niet is getroffen, was deze er ook niet voordat de Gedragscode werd ondertekend.

De meeste scholen (87%) legt na afloop van het schooljaar rekening en verantwoording af aan de ouders/verzorgers over de feitelijke besteding van de ontvangen bijdragen. Deze scholen doen dat via de jaarrekening (21%), de (G)MR (14%), het jaarverslag (7%) en schriftelijke rapportage (3%).

Maar ook via een combinatie van deze manieren of op andere manieren:

- Bij vaststelling nieuwe bedragen (komend jaar) wordt inzicht in besteding gegeven.
- Financiële commissie via de MR.
- Gedetailleerd overzicht lopende het schooljaar (maart).
- Jaarrekening en ouderraad.
- Jaarvergadering, ouderraad.
- Jaarrekening en via de (G)MR (11 keer).
- Jaarrekening, jaarverslag en via de (G)MR.
- Jaarrekening, schriftelijke rapportage, via de (G)MR, OR.
- Jaarrekening, schriftelijke rapportage.
- Jaarrekening, schriftelijke rapportages en via de (G)MR.
- Jaarrekening, via de (G)MR (4keer).
- Jaarverslag en algemene vergadering.
- Jaarverslag en flyer horizontale verantwoording.
- Jaarverslag en jaarrekening (2 keer).
- Jaarverslag en via de (G)MR (3 keer).
- Jaarverslag, jaarrekening en via de (G)MR (2 keer).
- Jaarverslag, jaarrekening, schriftelijke rapportage en via de (G)MR.
- Jaarverslag, jaarrekening, schriftelijke rapportage en via de schoolgids.
- Jaarverslag, jaarrekening, schriftelijke rapportage, beheerstichting oudergelden.
- Jaarverslag, jaarrekening, schriftelijke rapportages en via de (G)MR.
- Jaarverslag, jaarrekening (7 keer).
- Jaarverslag, jaarrekening. Na bestuur stichting waarin een meerderheid ouders is.
- Ouderbijdrage via ouderraad.
- Schriftelijke rapportage en via de (G)MR (7 keer).
- Schriftelijke rapportage en via de oudervereniging.
- Schriftelijke rapportage, via de (G)MR.
- Schriftelijke rapportages, via de (G)MR, ouderraden.
- Schriftelijke rapportages en via de (G)MR en nieuwsbrief.
- Verantwoording uitgaven of boekenfonds in jaarrekening.
- Via de (G)MR en ouderplatform.
- Via de (G)MR en ouderraad (2 keer).

De meeste scholen (85%) legden ook al verantwoording af voordat de Gedragscode werd ondertekend; een kleine groep scholen (11%) deed dat niet en een aantal scholen (4%) gaf aan dit nu zorgvuldiger en gedetailleerder te doen.

Teveel betaalde bijdrage

Als blijkt dat de gemaakte kosten aanzienlijk lager zijn dan de betaalde bijdrage, voegt ruim een kwart (28%) van de scholen dit toe aan het budget van het boekenfonds voor het volgend jaar en eveneens een kwart van de scholen (26%) verrekenet dit met de betreffende ouders/verzorgers. Volgens een deel van de scholen (11%) komt dit niet

voor. De rest van de scholen heeft andere manieren:

- *. Toevoegen aan de school*
  - toevoegen aan eigen vermogen, van de Stichting Rembrandt College
  - toevoegen aan het budget
  - toevoegen aan het budget ouderbijdragen
  - toevoegen aan reserve school
  - toevoegen aan bestemmingsreserve
  - toevoegen aan een reserve
  - toevoegen aan schoolfonds
  - wordt toegevoegd aan exploitatiebudget van de school
  - algemene middelen
  - valt in de algemene reserve
  - tekort wordt aangevuld uit algemene middelen
- *. Investeren voor de kinderen*
  - investeren in voorzieningen voor alle leerlingen
  - in een voorziening om extra nieuwe initiatieven te financieren
  - terug in lumpsumgelden. Nog niet eerder meegemaakt. Hoogte goed begroten
  - verdwijnt in het exploitatiesaldo
  - vanaf een vastgesteld percentage verrekening
- *Terug naar de ouders*
  - toevoegen aan het budget van het boekenfonds voor volgend jaar en ongebruikte boeken worden eventueel terugbetaald
  - toevoegen aan budget voor ouders
  - bijstelling volgend jaar en toevoegen aan het budget van het boekenfonds voor het volgend jaar
  - toevoegen aan bestemmingsreserve met hetzelfde doel als de betaling
  - verlagen huurprijs boeken
  - reserveren ten behoeve van ouders
  - budget doorschuiven naar volgend leerjaar
  - wordt als transitorische post verwerkt. Dit heeft voor volgend jaar effect op de hoogte bijdrage
  - als een jaar een overschot is, terugbetaling of eenmalig bijdrage verlagen
  - verrekenen met de betreffende ouders/verzorgers en toevoegen aan het budget van het boekenfonds voor volgende jaar
  - verrekenen met betreffende ouders/verzorgers en toevoegen aan het leermiddelen en projectenfonds
  - toevoegen aan het budget van het boekenfonds voor het volgend jaar en school
  - verrekenen met volgend jaar
  - reserveren
- *. Komt niet voor*
  - bedrag is van tevoren vastgesteld; kijkt niet af
  - niet aan de orde. Werkelijke kosten worden achteraf doorberekend
  - werken met doelheffing. Komt dus niet voor
  - nog nooit meegemaakt, steeds tekort
  - valt binnen de begroting
  - komt niet voor dat er een overschot is
  - we houden aan het eind van het boekjaar geen geld over
  - dat is in de afgelopen 5 jaar geen enkele keer voorgekomen
- *Anders*
  - gedetailleerd overzicht lopende het schooljaar (maart)
  - loopt via contract uitgeverij

De meeste scholen hadden deze regelingen en voorzieningen ook voordat ze de gedragscode hadden ondertekend.

Inventarisatie

Op de vraag of de school jaarlijks inventariseert of schoolboeken en materialen zijn gebruikt, antwoordde het merendeel van de scholen (81%) positief en een klein deel (13%) negatief. Enkele scholen gaven bij 'anders' aan:

- Ja, via een oudercontactpersoon boekenfonds.
- Dit gebeurde als ouders aangaven dat boeken niet gebruikt werden. In 2006/2007 heeft inventarisatie door de directie plaatsgehad.
- Op papier bij samenstellen boekenlijst in praktijk.
- Steekproefsgewijs.
- Tweejaarlijks.
- Ga ik nu doen.

Vervolgens is doorgevraagd op met wie en hoe deze inventarisatie plaatsvindt.

Tweederde van de scholen (69%) inventariseert met docenten en wel op de volgende wijze:

- *Boekenlijst*
  - controle bij inleveren boeken
  - evaluatie boekenlijst
  - evaluatie boekenlijst en aanvullende middelen
  - via de website boekenleverancier
  - via enquête boekenfonds intern
  - onderhandelingen nieuwe boekenlijst
  - bij invulling nieuwe boekenlijsten
  - schriftelijk bij samenstelling boekenlijst
  - bij samenstelling lijst
  - bij samenstellen boekenpakket
  - bij jaarlijkse vaststelling boekenlijst
  - gebruik 'fysiek' aantonen
  - naar aanleiding van opmerkingen van ouders/leerlingen
  - schrappen van ongebruikt materiaal
  - afvoeren van de boekenlijst
  - prijsvergelijking
  - door boekenfondsscoördinator
  - mondeling via beheerder boekenfonds
  - ouderraad en ouders (boekenfonds leden)
  - begroting en boekenlijsten
- *In overleg*
  - in combinatie met leerlingen en coördinator boeken
  - binnen sectie overleg. Sectieoverleg
  - gesprek met vaksectie hoofd
  - per sectie bevragen op gebruik
  - door middel van gesprekken met secties
  - via de vaksectie (6 keer)
  - Via de vakgroep (vergaderingen) (4 keer)
  - sectiefunctioneringsgesprek
  - secties worden bevroegd
  - overleg met directie met docenten
  - kernteam
  - melden aan aanleider
  - oudercontactpersoon

- *Op verschillende manieren*
  - gebruik registreren
  - controle
  - door middel van gesprekken
  - mondeling
  - inventarisatie
  - enquête bij opgeven boeken volgend schooljaar
  - enquête leerlingen, ouders
  - enquête (3 keer)
  - vragen. Navraag doen. Bevragen
  - vragenlijst (2 keer)
  - steekproefsgewijs
  - via mondelinge/schriftelijke bevraging (3keer)
  - schriftelijk
  - navraag (5 keer)
  - navraag door directie
  - via MR en oproep in mededelingenblad
  - via een aangestelde contactpersoon
  - via kosten monitor
  - eindejaars controle
  - jaarlijkse evaluatie
  - verslag
  - informatie avond

Een kwart van de scholen (24%) inventariseert samen met de leerlingen en wel op de volgende wijze:

- *. Boeken*
  - bij inleveren huurboeken
  - gebruiken van middelen
- *Via anderen*
  - via leerlingenvereniging
  - via leverancier; enquête
  - via leerling-panels (2 keer)
  - via leerlingenraad
  - info van de mentor. Navraag via mentoren. Via de mentoren
  - in Klankbordgroep
- *. Op verschillende manieren*
  - middels enquête (2 keer)
  - vragenlijsten (enquête)
  - enquête
  - mondeling/schriftelijk
  - bevraging. Navragen
  - enquête boekenleverancier
  - enquête bij bestellen boeken (Online)
  - navraag (3 keer): wat niet gebruikt is
  - verslag

Een klein deel van de scholen (16%) doet de inventarisatie met de oudergeleding (G)MR en wel op volgende wijze:

- *. Via oudergremia*
  - omerkingen van ouders
  - ouderraadvergadering

- ouderraad, navraag of er klachten zijn
- inventarisatie door ouderraad
- tijdens een vergadering
- signalen worden opgepakt
- maar moet wel met leerlingen gebeuren; is gebruiker
- *Op verschillende manieren*
  - mondeling
  - navraag
  - jaarrekening
  - navraag in jaarvergadering

Tot slot inventariseert een kwart van de scholen (24%) met de ouders en wel op de volgende wijze:

- *Boeken*
  - enquête boekenleverancier (2 keer)
  - een ouder als afgevaardigde in bestuur boekenfonds
- *Via oudergremia*
  - overleg binnen de ouderraden
  - inventarisatie door ouderraad
  - ouderraad enquête
  - via locatie ouderraad
  - via de ouderraad (6 keer)
  - locatieraden, klankbordgroepen van ouders per sectie
  - via oudercommissie (2 keer)
  - als ouders hierover klagen
- *Op verschillende manieren*
  - navraag
  - enquête (2 keer)
  - steekproefsgewijs
  - respons
  - oproepbulletin
  - oproep via publicatie, soms
  - via oproep infobulletin, kunnen melden als boeken niet (voldoende) gebruikt worden
  - mondeling

Meer dan driekwart van de scholen (83%) deed dit ook al voordat de Gedragscode was ondertekend op deze wijze.

Aan de scholen is vervolgens gevraagd welke acties de afgelopen twee jaar zijn ondernomen naar aanleiding van deze inventarisatie ondernomen. De scholen konden meerdere mogelijkheden kiezen. Ruim de helft van de scholen (53%) heeft leermiddelen verwijderd uit de boekenlijst; een derde van de scholen (34%) stelde strengere regels voor aanschaf van leermiddelen en bijna een derde van de scholen (29%) heeft richtlijnen opgesteld voor de aanschaf van leermiddelen. Een deel van de scholen (16%) gaf bij 'anders' aan:

- Geen specifieke maatregelen (8 keer).
- Geen. We waren al prijsbewust en goedkoop. Dat houden zo!
- Het loopt erg goed. Bedragen al meerdere jaren ongewijzigd.
- Niets anders dan voorheen, wel intern boekenfonds opgestart.
- De boeken van de boekenlijst en materialen worden gebruikt.
- Evaluatie met betrokkenen besproken en waar nodig actie ondernomen.
- Aanvragen moeten voorzien zijn van evaluaties en praktijkervaringen.

- Bespreken met vakgroep.
- Secties sancties aangezegd bij ongewijzigd beleid.
- Meer klassikaal gebruikte boeken (aanschaf via school, kleine bijdrage ouders aan afschrijving).
- Strakkere controle op voor te schrijven leermiddelen.
- Meer controle op samenstelling lijsten.
- Screenen begroting.
- Boekleverancier.

Driekwart van de scholen (77%) ondernam deze acties ook voordat de school de gedragscode had ondertekend.

Gedragscode

Een aantal afsluitende vragen gaan over de Gedragscode zelf. Allereerst is gevraagd of de scholen tevreden zijn over de toegevoegde waarde van de Gedragscode. Bijna de helft van de school (46%) heeft aangegeven tevreden over deze toegevoegde waarde; bijna een derde van de scholen (30%) is enigszins tevreden. Een klein aantal scholen gaf aan zeer tevreden (4%), ontevreden (4%) of zeer ontevreden (2%) te zijn. Een kleine groep scholen (14%) gaf geen mening.

Bijna alle scholen (91%) zien geen mogelijkheden om de Gedragscode te verbeteren. De 9% van de scholen die wel verbeteringsmogelijkheden zien, noemden:

- Bewustwording bij het personeel vergroten dat we te maken hebben overheidsgelden.
- Verwijderen van begrip 'vrijwilligheid'. Niet jaarlijks overeenkomst af te sluiten. Hoge kosten en praktisch onhaalbaar.
- Verdere reductie ouderbijdrage.
- Vooruit legitimering richting ouders, (G)MR, ouderraad.
- Agendapunt binnen de (G)MR.
- Onderdeel van het jaarverslag (evaluatie opnemen).
- De Stichting school en Boekenfonds is per 1 januari 2006 opgeheven in verband met BTW problemen met de belastingdienst.
- Bekendheid geven dat Gedragscode is ondertekend.
- Er zou beter op moeten worden toegezien dat ondertekenaars van de gedragscode zich ook aan de code houden. Soms worden die grenzen wel heel ver opgerekt.
- In verband met de invoering 'gratis schoolboeken'.
- Gezien het beleid van de overheid (gratis boeken) zal de Gedragscode voor ouders niet interessant meer zijn. Nu zullen de scholen zelf moeten gaan 'snijden' in het boekenpakket.
- Er resten bijna geen mogelijkheden.
- Niet van toepassing

Bijlage 2

Groep 2: resultaten Gedragscode niet ondertekend (Rode Lijst)

Hieronder volgt een uitsplitsing van de resultaten van de groep scholen die niet op de zogenaamde Witte lijst voorkomt. Aan 365 scholen uit deze groep is een vragenlijst gestuurd. Deze is aan de hoofdvestiging gestuurd en vaak intern verder verspreid onder de locaties. Deze vragenlijst is door 90 respondenten voor sluitingsdatum van de verwerking ingevuld.

Algemeen

Schoolkosten

Tabel 4 laat zien wat het schoolbestuur/management onder schoolkosten verstaat volgens de respondenten.

Tabel 4: Schoolkosten volgens het schoolbestuur of het management

	<i>N</i>	<i>%</i>
schoolboeken en lesmateriaal	3	3%
schoolboeken, lesmateriaal en overige lesactiviteiten	12	14%
schoolboeken en lesmateriaal, overige lesactiviteiten en de overige schoolkosten zoals bijv. gereedchapskisten en veiligheidschoenen	15	17%
schoolboeken en lesmateriaal, overige lesactiviteiten en de overige schoolkosten zoals bijv. gereedchapskisten en veiligheidschoenen en vrijwillige ouderbijdrage	57	66%

Gedragscode onderschreven

In de vragenlijst wordt onder 'schoolkosten' verstaan: alle kosten die voor rekening van de ouders komen. Daarbij gaat het om het brede begrip van 'schoolkosten' waaronder bijvoorbeeld vallen de schoolboeken en het lesmateriaal, de kosten voor overige lesactiviteiten, gereedchapskisten, veiligheidschoenen en de vrijwillige ouderbijdrage. Bijna driekwart van de scholen (70%) hebben de Gedragscode onderschreven maar hebben dit niet gemeld aan de VO-raad en staan daardoor niet op de Witte lijst

Aan de groep (30%) die dit niet deed is gevraagd waarom de school de Gedragscode niet heeft onderschreven. Tabel 5 geeft de antwoorden weer.

Tabel 5: Redenen om niet de Gedragscode te onderschrijven

	<i>N</i>	<i>%</i>
zien geen toegevoegde waarde voor het onderschrijven van de Gedragscode	3	3%
onze schoolkosten zijn al transparant	11	12%
wij handelen in de geest van de Gedragscode	10	11%
geeft te veel administratieve lasten	0	0%
Anders	12	13%

Zowel de transparantie van de schoolkosten en het handelen in de geest van de Gedragscode waren redenen voor een kleine groep scholen (respectievelijk 12% en 11%) waarom scholen de Gedragscode niet hebben onderschreven. Als toelichting werd nog gegeven:

- De geest van de Gedragscode .
- Eisen papier gemaakt .
- Kwaliteit belangrijker dan kosten .
- Veel extra (les)activiteiten .
- Schoolkosten liggen heel laag (2 keer).
- Streven er naar deze zo laag mogelijk te houden (200 Euro) .
- Een gedeelte besteed ik aan fonds voor kinderen die het niet kunnen betalen. Wil ik niet transparant maken .
- Onbekend (2 keer) .
- Niet van op de hoogte .

Op bijna tweederde van de scholen (63%) is de Gedragscode onderwerp van gesprek geweest binnen het schoolbestuur. Op een derde deel van de scholen (34%) niet. Een klein aantal scholen gaf hierbij aan:

- Wel binnen een commissie namens het bestuur .
- In de begeleidingscommissie van de school.
- Onbekend .
- Niet van op de hoogte .

Beleid

Op het merendeel van de scholen (83%) heeft het bestuur of de directie beleid op het terrein van schoolkosten geformuleerd. Op ruim de helft van de scholen (57%) geschiedde dit door de centrale directie. Op een kleine groep scholen (20%) formuleerde de locatie directie dit beleid en op een tweetal scholen (3%) deed de sectordirectie dit. Bij 'anders' gaf een kleine groep scholen (21%) aan:

- Bestuur (3 keer).
- Gemeenschappelijk management team en college van bestuur .
- Centrale directie en locatie directie (3 keer) .
- Centrale directie en locatie directie en op hoofdlijnen locatieoverstijgend uitwerking op locatie .
- Centrale directie, sectordirectie .
- Directorium (gremium van directeuren stichting)
- MT.
- Schoolleiding (3 keer).
- Medezeggenschapsraad en directie .
- Onbekend .

Het beleid is op bijna een kwart van de scholen (23%) geformuleerd rond de hoogte van de ouderbijdrage en op maar een klein deel van de scholen ten aanzien van de

kosten van leermiddelen (15%) of ten aanzien van de inhoud/content van leermiddelen (4%). Ruim de helft van de scholen (59%) vulde bij 'anders' veelal een combinatie van deze onderwerpen in:

- Hoogte ouderbijdrage en beleid ten aanzien van kosten leermiddelen (24 keer).
- Hoogte ouderbijdrage, beleid ten aanzien van kosten leermiddelen en beleid ten aanzien van inhoud/content van leermiddelen (7 keer);
- Beleid ten aanzien van kosten van leermiddelen en beleid ten aanzien van inhoud/content van leermiddelen (3 keer);
- Hoogte ouderbijdrage en beleid ten aanzien van inhoud/content van leermiddelen (2 keer);
- Afschaffen van ouderbijdrage en beleid ten aanzien van kosten van leermiddelen.
- Hoogte ouderbijdrage en beleid ten aanzien van kosten van leermiddelen. Dat ouderbijdrage niet verplicht is, de rest van de schoolkosten wel.
- Hoogte ouderbijdrage en bestedingen;
- Hoogte ouderbijdrage en eenmalige facturatie (aan het begin van het schooljaar).
- Transparant maken van deze facturatie in de schoolgids.
- Interne procesgang in verband met Gedragscode georganiseerd.

Vooraf

Op de vraag of de Medezeggenschapsraad is ingelicht over het bestaan van een Gedragscode, gaf bijna de helft van de scholen (45%) aan dat de MR mondeling is ingelicht en een kwart van de scholen (28%) gaf aan dat de MR schriftelijk is ingelicht. Een kwart van de scholen (28%) gaf eveneens aan dat de MR niet is ingelicht. Op ruim een derde van de scholen (38%) is de (G)MR geïnformeerd over de Gedragscode en op bijna de helft van de scholen (41%) niet. Op bijna een kwart van de scholen (21%) is de (G)MR geïnformeerd en heeft advies of instemming gegeven op de wijze waarop de Gedragscode is ingevoerd / wordt gebruikt.

De Gedragscode is op ruim een derde van de scholen (39%) ook nog op andere vergaderingen of overleggen onderwerp van gesprek geweest. Als voorbeelden worden genoemd: met ouderraad (10 keer); Ouder Advies Raad; ouderbestuur; oudervereniging (2 keer); met ouders; bestuur (2 keer); Managementteam (4 keer); directieoverleg (4 keer); stafoverleg; teamleiders; teamvergadering; team- of docentenoverleg (9 keer); bij de vakgroepen; met mensen van het boekenfonds (2 keer) of die met financiën te maken hebben (2 keer).

Inspanningen van de school

De school kan verschillende inspanningen ondernemen om de schoolkosten beheersbaar te houden. In onderstaande tabel 3 wordt getoond hoe de scholen in het onderzoek dit doen. De scholen konden meerdere antwoorden aankruisen.

Tabel 3: Inspanningen van de school

	N	%
prijvergelijkingen tussen meerdere leveranciers	47	52%
onderhandelen met leverancier(s) teneinde een zo gunstig mogelijke prijs te krijgen	49	55%
gebruik maken van een boekenfonds intern	33	37%
gebruik maken van een boekenfonds extern	34	38%
bij aanschaf prijsbewust inkopen	50	56%
lange afschrijvingsduur	31	35%
(interne) voorwaarden stellen aan de aanschaf van leermiddelen	29	33%
Anders	15	17%

Het meest spannen de scholen zich in om te onderhandelen met leverancier(s) teneinde een zo gunstig mogelijke prijs te krijgen (55%) en door bij aanschaf prijsbewust in te kopen (56%). Maar ook maakt de helft van de scholen (52%) prijvergelijkingen tussen meerdere leveranciers en komt het gebruik maken van een boekenfonds extern (38%) en intern (37%) opruim een derde van de scholen voor. Het stellen van (interne) voorwaarden aan de aanschaf van leermiddelen werd het minst aangekruist als inspanning van de school (33%).

Bij 'anders' noemden de scholen nog:

- Kritisch kijken of werkboeken ook daadwerkelijk worden gebruikt.
- Afspraak niet te schrijven in werkboeken.
- Alleen bijdrage voor de werkboeken van PrOmotie. Alle andere boeken worden gratis beschikbaar gesteld.
- Kosten extra (les)activiteiten te beperken.
- Huren en readermogelijkheden.
- Zelf printen, drukken van onder andere readers.
- Prijsbewust inkopen gebruikte boeken en via sponsoring bedrijfsleven.
- Zuinig zijn op alle spullen die worden gebruikt. Andere vormen van financiering zoeken.
- Achteraf geen extra kosten, ook niet bij prijsstijgingen.
- Afschaffen vrijwillige bijdrage.
- Geen vrijwillige ouderbijdrage meer. Mantelcontract met boekenleverancier.
- Budgettering van kosten en bewaken daarvan.
- Subsidiebronnen.
- Donaties via ondersteunende stichting werkinzicht.

Op de meeste scholen (86%) was dit al zo voordat de Gedragscode werd onderschreven.

Vervolgens is de scholen gevraagd aan te geven welke inspanningen de school onderneemt om het beleid op het terrein van de schoolkosten te communiceren naar ouders en verzorgers. Het informatieboekje (18%), de informatieavond (3%) en de website (3%) werden als antwoordmogelijkheden aangekruist. Maar ruim driekwart (75%) van de scholen vulden een combinatie van deze mogelijkheden bij 'anders' in:

- Website school en:
  - informatieboekje (19 keer)
  - informatieavond, schoolgids (2 keer)
  - informatieboekje en informatie avond (18 keer)
  - informatieboekje, informatie avond en brief ouders
  - informatieboekje, informatie avond en open dagen
- Informatieboekje en:

- brief naar ouders
  - brieven
  - informatieavond (11 keer)
  - via uitleg na aanvraag
  - Ouderraad.
  - Nieuwsbrief (2 keer).
  - Aparte brief en:
    - acceptgiro
    - informatieboekje
    - website school en informatieboekje
    - website school, informatieboekje en informatieavond
    - verantwoording
  - Toelichting bij nota en website school en informatieboekje;
  - Hoogte ouderbijdrage, beleid ten aanzien van kosten leermiddelen en beleid ten aanzien van inhoud/content van leermiddelen;
  - Informatieavond en via brief bij rekening leermiddelen;
  - Met de Begeleidingscommissie en een informatiebulletin naar leerlingen/ouders;
- Het merendeel van de scholen (90%) ondernam deze inspanningen ook al zo voordat de Gedragscode werd onderschreven.

Vragen vanuit de MR

Tweederde van de scholen heeft wel eens vragen gehad vanuit de oudergeleding van de medezeggenschapsraad over de hoogte van de (vrijwillige) ouderbijdrage (63%) en ruim de helft van de scholen over het bedrag dat uitgegeven moet worden aan schoolboeken en lesmateriaal (56%) . Een kwart van de scholen (28%) heeft vragen gehad over het bedrag dat uitgegeven moet worden aan overige kosten zoals bijvoorbeeld veiligheidschoenen of gereedschappen. Eveneens een kwart van de scholen (27%) kreeg nog nooit vragen over deze onderwerpen vanuit de oudergeleding van de medezeggenschapsraad.

Bijna tweederde van de scholen (63%) heeft naar aanleiding van de vragen vanuit de oudergeleding actie ondernomen. Genoemd zijn:

- *Uitleg, toelichting, voorlichting etc.*
  - Alle vragen netjes beantwoord, mondeling en/of schriftelijk.
  - Brief met uitleg aan ouders.
  - Uitleg aan ouders, zowel mondeling als schriftelijk.
  - Uitleg en specificaties aangeleverd.
  - Uitleg gegeven en op verzoek nog eens kritisch de kosten bekeken.
  - Uitleg geven over tot stand komen bedragen.
  - Uitleg over kosten.
  - Uitleg van hoe een en ander tot stand komt.
  - Telefonische uitleg en via e-mail.
  - Op ouderavond nog eens uitgelegd.
  - Schriftelijke toelichting.
  - Bespreken en toelichten.
  - Toelichten, beleid aanscherpen, uitvoering.
  - Informatie geven en betaalregeling treffen, bedrag aanpassen.
  - Informatie verschaft over werkwijze, inkomsten en uitgaven.
  - Inzichtelijk maken.
  - Verantwoording en uitleg.
  - Overleg gevoerd.
  - Vragen beantwoord en uitleg gegeven.

- De vragen beantwoord.
- Persoonlijk met betreffende mensen in gesprek gegaan.
- *Kosten helder*
  - Duidelijke splitsing van kosten.
  - Gedetailleerde uitleg, bijstelling beleid.
  - Plaatsen op website overzicht van de per leerjaar te verwachten extra kosten.
  - Bij inkoop betrokken.
  - Specificatie opgesteld.
- *Ouderbijdrage*
  - Ouders gaven aan wel een ouderbijdrage te willen betalen. Aan bestuur gemeld.
  - Herijking hoogte ouderbijdrage.
  - Het bedrag opgehoogd.
  - Er is één post van vaste naar vrijwillige kosten verplaatst.
  - Vrijwillige ouderbijdrage verlaagd. Beleid geformuleerd dat schoolkosten niet stijgen.
- *Aandacht voor kostenreductie (met name schoolboeken)*
  - Docenten opdracht gegeven kritisch met werkboeken om te gaan.
  - Onderzoek gedaan in hoeverre de kosten omlaag kunnen.
  - Jacht op minder werkboeken, kosten reisjes evalueren.
  - Boeken laten schrappen van boekenlijst (werden te weinig gebruikt) een plafond in het excursiebedrag.
  - Voor alle leerlingen vrijstelling van veiligheidschoenen/kleding en gereedschappen.
  - Kosten tegen het licht gehouden en geminimaliseerd, boeken ondergebracht in intern fonds.
  - Kritisch de opgenomen posten doornemen en bezuinigingen aanbrengen.
  - Uitvoer geven aan het beleid de schoolkosten zoveel mogelijk te beperken.
  - Uitbesteden boekenfonds.
  - Controle op gebruik van leermiddelen.
  - Controle op niet tot weinig gebruikte boeken.
- *Overig*
  - Discussie en afspraken in de mr en de ouderraad.
  - Alle onderdelen worden met de oudergeleding besproken.
  - Besproken met mr, hoogte bijdrage in opdracht vastgesteld.
  - Niet nodig.

Bij de rekening

Bijna alle scholen (93%) gaven aan dat op de rekening voor de ouders duidelijk is aangegeven uit welke onderdelen het totaalbedrag bestaat. Voor de meeste scholen (89%) was dit al zo voordat de Gedragscode werd onderschreven. Daarbij wordt door bijna alle scholen (88%) ook een splitsing naar leerjaar, opleiding en specifieke kostensoort gemaakt.

Minder draagkrachtige ouders

De meeste scholen (82%) hebben een regeling getroffen voor minder draagkrachtige ouders:

Indien ouders in het geheel geen ouderbijdrage kunnen betalen wordt deze kwijtgescholden. Betalingsregeling (14 keer) of betaling in termijnen (21 keer); afbetaling; reductie van de kosten, eventueel afhankelijk van het inkomen (8 keer); kwijtschelding (incidenteel, gedeeltelijk of helemaal; via teamleider, schoolleider of

rector; 12 keer), ontheffing (3 keer) óf er wordt naar een passende oplossing gezocht (4 keer).

Vaak heeft de school (of het bestuur) een voorziening of steun- of noodfonds getroffen (in overleg met ouderraad en MR; 15 keer), heeft specifieke oplossingen (gebruikt lesmateriaal, spaarsysteem, excursies financieren vanuit de school), maakt afspraken met de een gemeentelijk/lokaal fonds of ondersteuningsregeling (5 keer) of ondersteunt en verwijst door naar IBG, de gemeente of sociale dienst (5keer). Sommige scholen hebben een 'Solidariteitsfonds' (4 keer).

Deze voorziening was er veelal al bij de scholen voordat de Gedragscode was ondertekend: op driekwart van de scholen (73%) is deze hetzelfde gebleven en bij 11% van de scholen is deze aangepast. Op de scholen waar de voorziening niet is getroffen, was deze er ook niet voordat de Gedragscode werd ondertekend.

Verantwoording

Driekwart van de scholen (74%) legt na afloop van het schooljaar rekening en verantwoording af aan de ouders/verzorgers over de feitelijke besteding van de ontvangen bijdragen. Deze scholen doen dat via de jaarrekening (20%), de (G)MR (18%), het jaarverslag (6%) en schriftelijke rapportage (9%). Maar ook via een combinatie van deze manieren of op andere manieren:

- Aan bestuur van het schoolfonds.
- Incidenteel met commissie ouderraad.
- Inzicht en overleg or en mr.
- Via de (g)mr en ouderraad.
- Via ouderinfo.
- Ouderavond.
- Jaarrekening en:
  - schriftelijke rapportage
  - via de (g)mr en individueel als ouders daar om vragen
  - via de (g)mr (5 keer)
  - schriftelijke rapportage en via de (g)mr
- Jaarverslag en:
  - jaarrekening, schriftelijke rapportage, via (g)mr
  - schriftelijke rapportage (2 keer)
  - via de (g)mr (7 keer)
  - jaarrekening, schriftelijke rapportage en via de (g)mr (2 keer)
  - jaarrekening, schriftelijke rapportage
  - jaarrekening
- Schriftelijke rapportage en:
  - overzicht van inkomsten en uitgaven wordt besproken met dagelijks bestuur, oudervereniging en ouder/leerlingscholing mr.
  - via de (g)mr (2 keer)
  - via de ouderraad.
- Website.

Driekwart van de scholen (73%) legde ook al verantwoording af voordat de Gedragscode werd ondertekend; een kleine groep scholen (26%) deed dat niet en een enkele (1%) gaf aan de Gedragscode niet geformuleerd te hebben.

Achteraf

Teveel betaalde bijdrage

Als blijkt dat de gemaakte kosten aanzienlijk lager zijn dan de betaalde bijdrage, voegt ruim een derde (35%) van de scholen dit toe aan het budget van het boekenfonds voor het volgend jaar en eveneens een derde van de scholen (34%) verrekenen dit met de betreffende ouders/verzorgers. Volgens een deel van de scholen komt dit niet voor.

- Is nog nooit lager geweest.
- Maken we niet mee. Eerder te kort.
- Niet aan de orde. Rekening is optelsom uitgaven.
- Niet van toepassing, vrijwillige bijdrage is erg laag (60 euro).
- Niet van toepassing. De school draagt fors bij in de schoolkosten.
- Niet van toepassing. Kosten worden niet volledig gedicht door Inkomsten uit ouders.
- Niet voorgekomen tot nu toe.
- Nog niet bepaald.

De rest van de scholen heeft andere manieren:

- *Toevoegen aan de school*
  - toevoegen aan reserves (2 keer)
  - toevoegen aan budget niet subsidiale uitgaven
  - toevoegen aan reserve schoolfonds, op termijn, indien structureel, verlagen bijdrage
  - in de voorzieningen van schoolkosten
  - exploitatie reserve eigen activiteiten
  - jaarrekening, schriftelijke rapportage en via de (g)mr
- *Investeren voor de kinderen*
  - toevoegen aan budget leerlingactiviteiten maar tot op heden is er nooit aanzienlijk veel verschil geweest
- *Terug naar de ouders*
  - mits 10 euro, anders in algemene exploitatie
  - verrekenen met de betreffende ouders/verzorgers en als verschil klein is toevoegen aan reservering komend jaar
  - toevoegen aan budget van het boekenfonds voor het volgend jaar. Gebeurt alleen bij boekenfonds. Ouderbijdrage is uitgaven
  - reserveren voor komend schooljaar (2 keer)
- *Anders*
  - is niet vastgesteld

De meeste scholen (89%) hadden deze regelingen en voorzieningen ook voordat ze de Gedragscode hadden ondertekend.

Inventarisatie

Op de vraag of de school jaarlijks inventariseert of schoolboeken en materialen zijn gebruikt, antwoordde driekwart van de scholen (74%) positief en een klein deel (17%) negatief. Enkele scholen gaven bij 'anders' aan: incidenteel naar aanleiding van klachten en op navraag bij docenten; via reacties van ouders; beperkt via (niet selectieve) leerlingenquête; wel enquête in 2006/2007; steekproef (3 keer); gesprek met sectie; wij schaffen alleen werkboeken aan die gebruikt worden.

Vervolgens is doorgevraagd op met wie en hoe deze inventarisatie plaatsvindt. Driekwart van de scholen (73%) inventariseert met docenten en wel op de volgende wijze:

- *Boekenlijst*
  - wat wel/niet wordt gebruikt

- welke boeken zijn nodig
- overleg en betrokkenheid bij boekenfonds
- inventarisatie in teamvergadering
- inventarisatie
- inventarisatielijsten
- bij vaststelling nieuwe boekenlijst
- controle gebruik, bijstelling lijst
- doornemen boekenlijst
- overzicht maken gebruikte boeken
- personen die boekenfonds beheren
- *In overleg*
  - evaluatie vergaderingen
  - in bouwoverleg
  - in de afdelingsvergaderingen
  - in gesprekken met sectievoorzitter
  - in gesprekken
  - in sectieoverleg
  - in teamoverleg
  - met afdelingsleiding
  - sectiegesprekken
  - teambespreking
  - teamleiders overleggen met leerkrachten
  - vergadering (2 keer)
  - va vaksecties overleg
  - wordt ieder jaar vaksectie-overleg besproken
- *Op verschillende manieren*
  - brief
  - controle
  - één aangewezen docent inventariseert bij collega's
  - evaluatie, voorraad checken
  - mondeling en op schrift
  - mondeling overleg met betrokkenen
  - mondeling overleg met teamleider
  - navraag doen en controle
  - navraag (4 keer)
  - op leerlingniveau
  - oudervereniging en enquête
  - schriftelijk en in kernteamverband
  - schriftelijk vraag/sectiegesprek
  - schriftelijk
  - schriftelijk met leerlingenraad
  - schriftelijke enquête
  - schriftelijke inventarisatie, gesprek klankbordgroepen
  - sectie voorzitter
  - terugkoppeling resultaat enquête
  - vragenlijst (2 keer)

Een kwart van de scholen (28%) inventariseert samen met de leerlingen en wel op de volgende wijze:

- *Boeken*
  - terloops informeren naar gebruikswerkboeken
  - wat wel/niet wordt gebruikt, bijvoorbeeld werkboeken

- via boekendistributeur
- mondelinge navraag leerlingenpanel en boekenfonds
- *Via anderen*
  - navraag doen en controle'
  - navraag (2 keer)
  - overleg
  - via mentor
  - vragen
  - reacties worden meegenomen
- *Op verschillende manieren*
  - bespreking in ouderraad
  - enquête is gericht aan ouders/leerlingen
  - enquête leerlingenraad
  - enquête (2 keer)
  - mondeling
  - steekproefsgewijs (2 keer)

Een klein deel van de scholen (14%) doet de inventarisatie met de oudergeleding (G)MR en wel op volgende wijze:

- *Via oudergremia*
  - in de ouderraad
  - in vergadering najaar over voorgaand cursusjaar
  - in vergadering
  - korte bespreking vergadering
  - tijdens MR-vergaderingen
- *Op verschillende manieren*
  - mondeling
  - mondelinge navraag
  - navragen
  - reacties worden meegenomen

Tot slot inventariseert een klein deel van de scholen (11%) met de ouders en wel op de volgende wijze:

- *Via oudergremia*
  - ouderraad
  - oia vergadering en oudercommissie
- *Op verschillende manieren*
  - enquête
  - mondeling (2 keer)
  - via enquête
  - via krant

Meer dan driekwart van de scholen (81%) deed dit ook al voordat de Gedragscode was ondertekend op deze wijze.

Aan de scholen is vervolgens gevraagd welke acties de afgelopen twee jaar zijn ondernomen naar aanleiding van deze inventarisatie ondernomen. De scholen konden meerdere mogelijkheden kiezen. Bijna de helft van de scholen (49%) heeft leermiddelen verwijderd uit de boekenlijst; een kwart van de scholen (25%) stelde strengere regels voor aanschaf van leermiddelen en een kwart van de scholen (26%) heeft richtlijnen opgesteld voor de aanschaf van leermiddelen. Een deel van de scholen (22%) gaf bij 'anders' aan:

- Geen (4 keer).
- Nog geen actie.
- Geen extra acties.
- Geen maatregel nodig.
- Juist nu actiepunt.
- Gesprek met docenten.
- Hetzelfde beleid gehandhaafd inde werkgroep boekenfonds.
- Jaarlijks bijwerken overzichtslijst boeken, leermiddelen, afschrijftermijnen en dergelijke.
- Aanschaf centraliseren.
- Centraal materiaal ingekocht, dat leerlingen ter beschikking krijgen.
- Gericht inkopen.
- Leermiddelen vervangen.
- Niet gebruikte middelen geretourneerd.
- Nieuwe leermiddelen.
- Pilotproject: boeken vervangen door laptop.
- Wij werken met eigen boekenpakket. De boeken blijven op school.

Driekwart van de scholen (73%) ondernam deze acties ook voordat de school de Gedragscode had ondertekend.

Afsluitend

Een aantal afsluitende vragen gaan over de Gedragscode zelf. Allereerst is gevraagd of de scholen tevreden zijn over de toegevoegde waarde van de Gedragscode. Bijna een derde van de school (31%) heeft aangegeven tevreden over deze toegevoegde waarde; een kwart van de scholen (26%) is enigszins tevreden. Een enkele school gaf aan zeer tevreden (1%), ontevreden (1%) te zijn. Bijna de helft van de scholen (41%) gaf geen mening.

Bijna alle scholen (89%) zien geen mogelijkheden om de Gedragscode te verbeteren. De 11% van de scholen die wel verbeteringsmogelijkheden zien, noemden:

- Gaarne meer info.
- Eenvoudiger maken.
- Meer duidelijkheid over 'vrijwilligheid' van kosten. Wat valt daar wel/niet onder?
- Meer duidelijkheid verschaffen over gratis verstrekken van schoolboeken.
- Nog wat scherper. Misschien concreter in verband met boekenprijs per leerjaar vooraf.
- Verdere verfijning van de subbedragen.
- Betere communicatie en betere uitleg aan ouders en MR.
- Duidelijker afspraken en communicatie op nationaal niveau (bijvoorbeeld ten aanzien van gratis schoolboeken, lumpsum en aanpassingen et cetera).
- Voor bestuur formuleren.
- Scholen verschillen te veel om een en ander centraal te willen regelen. Laat het een individuele school/MR zaak zijn!

Bijlage 3

De Gedragscode

Gedragscode schoolkosten Voortgezet Onderwijs

A. Inleiding

De schoolkosten in het Voortgezet Onderwijs zijn de afgelopen jaren veelvuldig in het nieuws geweest. Uit verschillende onderzoeken blijkt dat over de afgelopen drie jaar deze kosten met gemiddeld 15% zijn gestegen. Een deel van deze prijsstijging valt te verklaren uit ontwikkelingen in het onderwijs, bijvoorbeeld door toename van verplichte leermiddelen a.g.v. de invoering van nieuwe leerwegen en centrale examens in het vmbo, en ook door uitbreiding van (buiten)schoolse activiteiten.

Naast commotie over de hoogte van de kosten, zowel in de politiek als in de samenleving, blijkt dat er veel onduidelijkheid is over het bedrag dat ouders/verzorgers kwijt zijn aan de school. Dit is de aanleiding geweest voor de vertegenwoordigers van ouders, schoolbesturen en schoolleiders om samen een Gedragscode te ontwikkelen om te stimuleren dat scholen de schoolkosten transparanter maken en dat al het mogelijke wordt gedaan om de kosten zo laag mogelijk te houden.

B. Reikwijdte van een Gedragscode

De code is opgesteld door de ouderorganisaties NKO, OUDERS & COO en LOBO, de organisaties voor bestuur en management VOS/ABB, VBS, Besturenraad, Bond KBVO, VGS en Concent, alsmede de organisatie voor het schoolmanagement Schoolmanagers_VO. De organisaties hebben deze Gedragscode opgesteld met inachtneming van de autonomie van elk schoolbestuur om zelf hun beleid te bepalen op dit terrein. De organisaties treden dus niet in deze autonomie en daarmee ook niet in de specifieke verantwoordelijkheidsverdeling tussen bestuur en schoolleiding op dit punt.

De code kan en wil scholen niet verplichten tot voorgeschreven gedrag. Veel belangrijker is het dat de groeiende bewustwording binnen scholen om op een heldere en duidelijke wijze met ouders/verzorgers over schoolkosten te communiceren, verder toeneemt. Daarnaast hopen de organisaties dat deze code schooldirecties en docenten aan het denken zet over de mogelijkheden om de kosten voor ouders/verzorgers verder te beheersen. Hierbij zijn de organisaties zich er terdege van bewust dat scholen slechts een beperkte invloed hebben op de hoogte van deze kosten.

Met het opstellen van deze Gedragscode geven de vertegenwoordigers van ouders, besturen en schoolleiders wel een signaal af wat zij onder 'goed bestuur' verstaan als

het om schoolkosten gaat. Vaak wordt gesproken over schoolkosten in het algemeen. Voor het goede begrip onderscheiden wij hier drie soorten schoolkosten:

- De schoolboeken en het lesmateriaal/-lesactiviteiten (noodzakelijk om het voorgeschreven onderwijs te kunnen volgen).;
- De overige schoolkosten (vergoeding voor diensten door de school zinvol en wenselijk geacht).
- De vrijwillige ouderbijdrage.

De Gedragscode gaat dus niet over het wettelijk lesgeld.

De code vraagt ook van elk van deze partijen in de school een inspanningsbijdrage om het achterliggende doel van de code te realiseren: transparantie en beheersing. Hierbij gaat het uiteraard om door de school beïnvloedbare kosten. Kostenstijgingen veroorzaakt door andere partijen (denk aan educatieve uitgeverij, rijksoverheid) kunnen niet tot de verantwoordelijkheid van de scholen worden gerekend.

Allereerst wordt van schoolbesturen verwacht dat zij een duidelijke uitspraak doen over het gewenste beleid op dit terrein. Daarnaast wordt van schoolleiders gevraagd het beleid te formuleren en op een heldere wijze te communiceren met ouders en verzorgers. Ten slotte wordt van ouders en verzorgers een constructief kritische houding verwacht om schoolleiders en besturen, indien nodig, bij de les te houden. Daarnaast wordt van hen verwacht dat zij actief de beschikbare informatie tot zich nemen en meewerken aan onderzoeken van de school om de kosten beter te kunnen beheersen. Transparantie en beheersing van schoolkosten is dus een zaak van deze drie partijen.

C. Gedragscode schoolkosten Voortgezet Onderwijs:

Algemeen

1. De hoogte van de schoolkosten mag voor ouders/verzorgers en leerlingen geen belemmering vormen om het verplichte onderwijsprogramma te volgen. Daarom spant de school zich in om de schoolkosten zo laag mogelijk te houden met behoud van kwaliteit.

Vooraf

2. De school bespreekt voorafgaand aan het betreffende schooljaar de hoogte en de ontwikkeling van de totale schoolkosten met de ouder-/leerlinggeleding van de medezeggenschapsraad.
3. Daartoe wordt – eveneens voorafgaand aan het betreffende schooljaar - in overleg met de ouder- / leerlinggeleding een begroting opgesteld met betrekking tot de vrijwillige ouderbijdrage die gevraagd wordt (voor zover de WMO van toepassing is; er kan immers ook sprake zijn van een oudervereniging met rechtspersoonlijkheid die de hoogte van de ouderbijdrage vast stelt.)
4. De school informeert ouders/verzorgers en leerlingen op een inzichtelijke wijze over de hoogte van de schoolkosten. De school doet dit tijdig voorafgaand aan het betreffende schooljaar. Hierbij splitst de school de kosten uit naar leerjaar, opleiding en specifieke kostensoort.
5. De school communiceert de hoogte en opbouw van de schoolkosten via diverse kanalen, zoals schoolgids, website, open dagen etc.

Bij de rekening

6. De school stuurt een rekening naar de ouders/verzorgers met een duidelijke specificatie van de schoolkosten. Er wordt een onderscheid gemaakt tussen schoolboeken en lesmateriaal/-lesactiviteiten, overige schoolkosten en vrijwillige ouderbijdrage.
7. De school verstrekt bij de rekening een adequate toelichting waaruit blijkt aan welke doeleinden de gelden worden besteed.

Achteraf

8. De school legt binnen redelijke termijn na afloop van het schooljaar rekening en verantwoording af aan de ouders/verzorgers over de feitelijke besteding van de ontvangen bijdragen.
9. Als blijkt dat de gemaakte kosten aanzienlijk lager zijn dan de betaalde bijdrage, verrekenet de school dit met de betreffende ouders/verzorgers.
10. De school inventariseert jaarlijks, samen met de ouder- en leerlinggeleding van de medezeggenschapsraad, of schoolboeken niet of nauwelijks zijn gebruikt.
11. Indien dit het geval is, worden deze boeken in beginsel uit de toekomstige boekenlijst geschrapt.

Woerden, 10 februari 2005

namens

Ouders & CO mr. W.J.V. van Katwijk

NKO mw. drs. I.C.J.M. van Kesteren

LOBO mw. J. Winkels

Schoolmanagers_VO mw. W. van Velden

Besturenraad mr. H. Strietman

Concent drs. H. Lamberink

KBVO J.J.M. Reulen

VBS mr. S.J. Steen

VGS H. Vos

VOS/ABB mr. N.Ph. Geelkerken

Bijlage 4

Onderbouwing opbouw vragenlijst

Algemeen

1. *De hoogte van de schoolkosten mag voor ouders/verzorgers en leerlingen geen belemmering vormen om het verplichte onderwijsprogramma te volgen. Daarom spant de school zich in om de schoolkosten zo laag mogelijk te houden met behoud van kwaliteit.*

Gevraagd is aan de scholen of ze de Gedragscode hebben onderschreven om de schoolkosten beheersbaar en transparant houden (en zo niet, waarom niet). Verder wordt gevraagd naar het beleid ten aanzien van de schoolkosten: is de Gedragscode onderwerp van gesprek geweest binnen het schoolbestuur, de directie, de medezeggenschapsraad? En wanneer dit zo is: over welke onderwerpen is dan beleid geformuleerd?

Vooraf

2. *De school bespreekt voorafgaand aan het betreffende schooljaar de hoogte en de ontwikkeling van de totale schoolkosten met de ouder-/leerling geleding van de medezeggenschapsraad.*
3. *Daartoe wordt – eveneens voorafgaand aan het betreffende schooljaar - in overleg met de ouder- / leerling geleding een begroting opgesteld met betrekking tot de vrijwillige ouderbijdrage die gevraagd wordt (voor zover de WMO van toepassing is; er kan immers ook sprake zijn van een oudervereniging met rechtspersoonlijkheid die de hoogte van de ouderbijdrage vast stelt.).*
4. *De school informeert ouders/verzorgers en leerlingen op een inzichtelijke wijze over de hoogte van de schoolkosten. De school doet dit tijdig voorafgaand aan het betreffende schooljaar. Hierbij splitst de school de kosten uit naar leerjaar, opleiding en specifieke kostensoort.*
5. *De school communiceert de hoogte en opbouw van de schoolkosten via diverse kanalen, zoals schoolgids, website, open dagen etc.*

Gevraagd is of de Medezeggenschapsraad is ingelicht over het bestaan van een Gedragscode en of deze code is besproken met de Medezeggenschapsraad. En wellicht is de Gedragscode nog op andere vergaderingen of overleggen onderwerp van gesprek geweest: ook dit wordt in de vragenlijst nagegaan.

Aan de scholen is in de vragenlijst eveneens gevraagd of de school wel eens vragen heeft gehad vanuit de oudergeleding van de medezeggenschapsraad over de schoolkosten en of naar aanleiding daarvan (welke) actie is ondernomen.

In de vragenlijst zijn eveneens vragen opgenomen rond de inspanningen die de school onderneemt om de schoolkosten beheersbaar te houden en om het beleid op het

terrein van de schoolkosten te communiceren naar ouders en verzorgers. Van beide vragen wordt gecheckt of dit ook voor het ondertekenen van de Gedragscode al het geval was.

Bij de rekening

6. *De school stuurt een rekening naar de ouders/verzorgers met een duidelijke specificatie van de schoolkosten. Er wordt een onderscheid gemaakt tussen schoolboeken en lesmateriaal/-lesactiviteiten, overige schoolkosten en vrijwillige ouderbijdrage.*
7. *De school verstrekt bij de rekening een adequate toelichting waaruit blijkt aan welke doeleinden de gelden worden besteed.*

Aan de scholen wordt in de vragenlijst gevraagd of op de rekening voor de ouders duidelijk is aangegeven uit welke onderdelen het totaalbedrag bestaat en of daarbij ook een splitsing naar leerjaar, opleiding en specifieke kostensoort wordt gemaakt. Eveneens wordt gevraagd of de school ook voor het ondertekenen van de Gedragscode dit al deed.

Hoewel niet zozeer een onderwerp van de Gedragscode, is in de vragenlijst de vraag opgenomen of de school een voorziening heeft getroffen voor minder draagkrachtige ouders en of deze voorziening er al was voordat de Gedragscode werd ondertekend. Deze vraag is toegevoegd om te onderzoeken of scholen die de Gedragscode hebben ondertekend hier anders mee om gaan of zijn gegaan na ondertekening.

Achteraf

8. *De school legt binnen redelijke termijn na afloop van het schooljaar rekening en verantwoording af aan de ouders/verzorgers over de feitelijke besteding van de ontvangen bijdragen.*
9. *Als blijkt dat de gemaakte kosten aanzienlijk lager zijn dan de betaalde bijdrage, verrekenet de school dit met de betreffende ouders/verzorgers.*
10. *De school inventariseert jaarlijks, samen met de ouder- en leerling geleding van de medezeggenschapsraad, of schoolboeken niet of nauwelijks zijn gebruikt.*
11. *Indien dit het geval is, worden deze boeken in beginsel uit de toekomstige boekenlijst geschrapt.*

Aan de school is gevraagd of ze na afloop van het schooljaar rekening en verantwoording aflegt aan de ouders/verzorgers over de feitelijke besteding van de ontvangen bijdragen en of dat ook al gebeurde voordat de Gedragscode werd ondertekend. Doorgevraagd is op de situatie waarin blijkt dat de gemaakte kosten aanzienlijk lager zijn dan de betaalde bijdrage: wat doet de school dan met het overschot en was dat ook al zo voordat de Gedragscode was ondertekend?

In dit kader wordt ook gevraagd of de school jaarlijks inventariseert of schoolboeken en materialen zijn gebruikt, met wie en hoe vindt deze inventarisatie plaats/vindt en of dat ook voordat de Gedragscode was ondertekend al op die manier gebeurde. Eveneens is gevraagd naar de acties die de school heeft ondernomen in de afgelopen twee jaar naar aanleiding van deze inventarisatie.

Afsluitend

Als afsluitende vragen is gevraagd of de scholen tevreden zijn over de toegevoegde waarde van de Gedragscode en of ze ook mogelijkheden zien om de Gedragscode te verbeteren.

Vragenlijst: Onderzoek naar de uitwerking van de Gedragscode

1. Wat verstaat het schoolbestuur/management onder schoolkosten?
  - schoolboeken en lesmateriaal
  - schoolboeken, lesmateriaal en overige lesactiviteiten,
  - schoolboeken en lesmateriaal, overige lesactiviteiten en de overige schoolkosten zoals bijv. gereedschapskisten en veiligheidschoenen
  - schoolboeken en lesmateriaal, overige lesactiviteiten en de overige schoolkosten zoals bijv. gereedschapskisten en veiligheidschoenen en vrijwillige ouderbijdrage.

2. **In deze enquête wordt onder schoolkosten verstaan: alle kosten die voor rekening van de ouders komen. Bijvoorbeeld schoolboeken en lesmateriaal, overige lesactiviteiten, gereedschapskisten, veiligheidschoenen en de vrijwillige ouderbijdrage.**

In 2005 is er een Gedragscode opgesteld om te stimuleren dat scholen de schoolkosten beheersbaar en transparant houden. Heeft uw school de Gedragscode onderschreven:

  - Ja ga door naar vraag 4
  - Nee ga door naar vraag 3

3. Waarom heeft uw school de Gedragscode NIET onderschreven? (*Meerdere antwoorden mogelijk*)
  - Zien geen toegevoegde waarde voor het onderschrijven van de Gedragscode
  - Onze schoolkosten zijn al transparant
  - Wij handelen in de geest van de Gedragscode
  - Geeft te veel administratieve lasten
  - Anders:

4. Is de Gedragscode onderwerp van gesprek geweest binnen het schoolbestuur
  - Ja
  - Nee
  - Anders:

- 5a. Heeft het bestuur of de directie beleid op het terrein van schoolkosten geformuleerd?
  - Ja
  - Nee

- 5b. Indien ja, door wie is beleid op het terrein van schoolkosten geformuleerd.
  - Centrale directie
  - Locatie directie
  - Sectordirectie
  - Anders:

- 5c. Indien ja over welke onderwerpen is beleid geformuleerd:
  - Hoogte ouderbijdrage
  - Beleid ten aanzien van kosten van leermiddelen
  - Beleid ten aanzien van inhoud/content van leermiddelen
  - Anders:

6. Heeft u de Medezeggenschapsraad ingelicht over het bestaan van een Gedragscode?
- Ja mondeling ingelicht
  - Ja schriftelijk ingelicht
  - Nee niet ingelicht
7. Is de Gedragscode besproken met de Medezeggenschapsraad?
- Nee.
  - Ja de (G)MR is geïnformeerd
  - Ja de (G)MR is geïnformeerd en heeft advies of instemming gegeven op de wijze waarop wij de Gedragscode hebben ingevoerd / gaan gebruiken
8. Is de Gedragscode nog op andere vergaderingen of overleggen onderwerp van gesprek geweest?
- Ja Indien ja, waar:
  - Nee.
- 9a. Is op de rekening voor de ouders duidelijk aangegeven uit welke onderdelen het totaalbedrag bestaat?
- Ja
  - Nee
- 9b. Was dit al zo voordat u de Gedragscode heeft onderschreven?
- Ja
  - Nee
- 9c. Maakt u daarbij ook een splitsing naar leerjaar, opleiding en specifieke kostensoort?
- Ja
  - Nee
- 10a. Kunt u aangeven welke inspanningen de school onderneemt om de schoolkosten beheersbaar te houden? (*Meerdere antwoorden mogelijk*)
- prijsvergelijkingen tussen meerdere leveranciers
  - onderhandelen met leverancier(s) teneinde een zo gunstig mogelijke prijs te krijgen
  - gebruik maken van een boekenfonds INTERN
  - gebruik maken van een boekenfonds EXTERN
  - bij aanschaf prijsbewust inkopen
  - lange afschrijvingsduur
  - (interne) voorwaarden stellen aan de aanschaf van leermiddelen
  - Anders:
- 10b. Was dit al zo voordat u de Gedragscode heeft onderschreven?
- Ja
  - Nee
- 11a. Kunt u aangeven welke inspanningen u onderneemt om het beleid op het terrein van de schoolkosten te communiceren naar ouders en verzorgers ?
- Website school
  - Informatie boekje
  - Informatie avond

- Anders:
- 11b. Deed u dit al zo voordat u de Gedragscode had onderschreven?
- Ja
- Nee
12. Heeft u wel eens vragen gehad vanuit de oudergeleding van de medezeggenschapsraad over: *(meerdere antwoorden mogelijk)*
- de hoogte van de (vrijwillige) ouderbijdrage
- het bedrag dat uitgegeven moet worden aan schoolboeken en lesmateriaal
- het bedrag dat uitgegeven moet worden aan overige kosten zoals bijv. veiligheidschoenen of gereedschappen?
- Nee, nog nooit
13. Heeft u naar aanleiding daarvan actie ondernomen?
- Ja. Kunt u kort aangeven welke actie u heeft ondernomen?
- Nee
- 14a. Heeft u op school een voorziening getroffen voor minder draagkrachtige ouders?
- Nee
- Ja. Indien ja, kunt u kort aangeven wat u gedaan heeft?
- 14b. Had u deze voorziening al voordat u de Gedragscode had ondertekend?
- Ja deze voorziening is hetzelfde gebleven
- Ja maar deze voorziening is aangepast
- Nee
- Anders:
- 15a. Legt u na afloop van het schooljaar rekening en verantwoording af aan de ouders/verzorgers over de feitelijke besteding van de ontvangen bijdragen?
- Ja. Indien ja; op welke wijze doet u dat?
- Jaarverslag
- Jaarrekening
- Schriftelijke rapportage
- Via de (G)MR
- Anders:
- Nee
- 15b. Deed u dat ook voordat u de Gedragscode had ondertekend?
- Ja
- Nee
- Anders:
- 16a. Als blijkt dat de gemaakte kosten aanzienlijk lager zijn dan de betaalde bijdrage, wat doet u dan met het overschot?
- Verrekenen met de betreffende ouders/verzorgers
- Toevoegen aan het budget van het boekenfonds voor het volgend jaar
- Anders:
- 16b. Deed u dat ook voordat u de Gedragscode had ondertekend?

- Ja
  - Nee
- 17a. Inventariseert u jaarlijks of schoolboeken en materialen zijn gebruikt?
- Ja
  - Nee
  - Anders:
- 17b. Indien ja: met wie en hoe vindt deze inventarisatie plaats. (*meerdere antwoorden mogelijk*)
- Docenten, op welke wijze:
  - Leerlingen, op welke wijze:
  - Oudergeleding (G)MR, op welke wijze:
  - Ouders, op welke wijze:
18. Deed u dat ook voordat u de Gedragscode had ondertekend?
- Ja
  - Nee
- 19a. Welke acties heeft u de afgelopen twee jaar naar aanleiding van deze inventarisatie ondernomen? *Meerdere antwoorden mogelijk:*
- Richtlijnen opgesteld voor de aanschaf van leermiddelen
  - Strengere regels voor de aanschaf van leermiddelen
  - Leermiddelen verwijderd uit de boekenlijst
  - Anders:
- 19b. Deed u dat ook voordat u de Gedragscode had ondertekend?
- Ja
  - Nee
20. Bent u tevreden over de toegevoegde waarde van de Gedragscode?
- Ja zeer tevreden
  - Ja tevreden
  - Enigszins tevreden
  - Nee ontevreden
  - Nee zeer ontevreden
  - Geen mening
- 22a. Ziet u mogelijkheden om de Gedragscode te verbeteren?
- Ja
  - Nee
- 22b. Indien ja: welke verbeteringen zou uw willen aanbrengen?

Bedankt voor uw medewerking!

Als u in aanmerking wilt komen voor een boekenbon vergeet dan niet om uw naam en adres op de achterkant van de antwoordenvolp te schrijven!

Bijlage 5

College Heemlanden Houten

School op de Witte Lijst

Gegevens gesprekspartner

Naam: dhr. A. Karsbergen
Functie: Directeur beheer en organisatie
Email: kgb@heemlanden.nl
School: College Heemlanden, Houten
Locatie: De Slinger 48 Houten
Onderdeel van: Zelfstandig
BRIN-nummer: 22NE

Houding ten opzichte van de gedragscode en de registratie

We kunnen er goed mee uit de voeten en het is een dankbaar instrument.

Handelen na verschijning gedragscode

Mijn MR be vraagt me er op. We hebben de gedragscode + het Heemlanden beleid als gevolg van de gedragscode besproken, geïntroduceerd en daarover gepubliceerd.

Beheersbaarheid

De MR is kritisch op het handhaven van de gedragscode, maar dat maakt meteen ook dat het beleid (nadat de MR het heeft goedgekeurd) breed wordt gedragen en de vertegenwoordigers in de Raad zich medeverantwoordelijk weten.

Transparantie

De MR is kritisch op het handhaven van de gedragscode, maar dat maakt meteen ook dat het beleid (nadat de MR het heeft goedgekeurd) breed wordt gedragen en de vertegenwoordigers in de Raad zich medeverantwoordelijk weten.

De naleving

Teruggave van niet besteed geld doen we niet via verrekening. We hebben een fonds aangelegd waaruit algemene uitgaven voor leerlingen worden gedaan.

Gestroomlijnd overleg met de MR; in school is het proces leermiddelenbeleid nog niet of nauwelijks op gang. Wel is er veel begrip en meedenken onder de collega's om uit te komen met de €316.

Leermiddelen

Heemlanden heeft een verdubbeling van leerlingaantal, uitbreiding met VMBO via een RPO, geen rector en een grootscheepse semi-gemeentelijke verbouwing met een faillissement van de aannemer onder handen. De organisatie is niet gelijk meegegroeid met alle veranderingen. Leermiddelenbeleid is er niet, er is wel beweging en inspiratie voor onderwijskundige vernieuwingen merkbaar bij delen van het personeel. €316 is te weinig en dat heeft een beetje leermiddelenbeleid als gevolg, zoals

- Schrappen (werkboeken, antwoordenboeken, klassensets).

- Nog geen budget per sectie o.i.d.
- Het is te weinig, maar waarschijnlijk komen we met moeite uit. In ieder geval zonder grote ingrepen. Anderzijds is zelf ontwikkelen, arrangeren of meer digitaal (behalve bij docenten die daar zelf mee komen, bèta b.v.) ook niet aan de orde.

De nieuwe situatie 'gratis schoolboeken'

in school is het proces leermiddelenbeleid nog niet of nauwelijks op gang. Wel is er veel begrip en meedenken onder de collega's om uit te komen met de €316.

Good practice

Ga het gesprek aan met de collega's. Maak ze deelgenoot van het probleem.

Christelijk Lyceum Zeist

School van de Rode Lijst

Gegevens gesprekspartner

Naam: dhr. K. van Domselaar (& Caroline Engel)
Functie: plaatsvervangend rector/afdelingsleider (& administratief medewerker)
Email: k.vandomselaar@cvog.nl
School: Christelijk Lyceum Zeist
Locatie: Lindenlaan 23, 3707 EP Zeist
Onderdeel van: CVO Groep Zuidoost Utrecht
BRIN-nummer: 02VR

Houding ten opzichte van de gedragscode en de registratie

De school is niet goed op de hoogte van de Gedragscode. De school heeft de vragenlijst voor zover zij weten niet ingevuld en ondertekend. Zij hebben zich niet verdiept in de vragenlijst of de Gedragscode. De school staat niet op de witte lijst. De school heeft geen energie in het bekijken of onderschrijven van de Gedragscode gestoken. Volgens zeggen komt er zoveel papierwerk langs, dat het teveel tijd en energie kost om het allemaal maar in te vullen en te retourneren. Bovendien volgt er geen sanctie, in de vorm van een boete of iets dergelijks, als de school de Gedragscode niet ondertekent. Het is in die zin vrijblijvend. Er komen zoveel lijsten langs, dat de keuze is gemaakt, niets met deze lijst te doen. Daarnaast geeft de school aan dat het doel van de gedragscode, de transparantie en beheersbaarheid, een mooi streven is. De school is echter van mening dat de overheid er alles aan doet om zelf zo min mogelijk transparant te zijn, dat zit niet lekker. Als voorbeelden worden genoemd het opnieuw wijzigen van beleid ten aanzien van de functiewaarderingsystematiek en het rapport Dijsselbloem.

Handelen na verschijning gedragscode

De school is niet anders gaan handelen na het verschijnen van de Gedragscode. Ze doen niets meer of minder.

Beheersbaarheid

De schoolkosten beheersbaar houden is best veel werk. Vaak komt de school ook wat geld te kort. De laatste jaren heeft de school wel wat meer zicht gekregen in de opbouw van de kosten. Hierdoor kunnen zij de kosten hier en daar wat beperkt houden. De boekenlijst is bijvoorbeeld nog eens kritisch bekeken. De school heeft besloten om alle examenbundels van de lijst te halen en slechts enkele vakgroepen, misten de examenbundel op de lijst en heeft deze toen weer toegevoegd. Ook de vrijwillige ouderbijdrage is gedaald. Enkele jaren geleden kwam deze ruim boven de € 100,- uit. Er was een trend zichtbaar dat meer ouders de bijdrage niet betaalden en mede om deze reden heeft de school de vrijwillige ouderbijdrage 'uitgekleed'. Dat wat aanwijsbaar/benoembaar is, heeft de school geplaatst op de verplichte betalingslijst onder de overige kosten. De vrijwillige ouderbijdrage is daardoor teruggebracht tot € 50,-. Voor wat betreft de boeken en leermiddelen direct gekoppeld aan de vakken, heeft de school moeite om van de € 308,- rond te komen. Gemiddeld gezien lukt het nu wel om rond dit bedrag uit te komen, maar niet in elke klas. Volgens de school betalen we in Nederland ook veel te veel voor boeken. Dat zou goedkoper moeten kunnen. De school werkt met een extern boekenfonds. Via 'van Dijk' worden de boeken geleverd. De contacten over het boekenfonds, verlopen tussen de ouders en 'van Dijk'.

De school is er zo min mogelijk bij betrokken. Wel maakt de school de rekening voor de ouders. Verder organiseren zij een dag met boekhuis 'van Dijk' en de ouders en de leerlingen. Op deze dag kunnen er vragen gesteld worden met betrekking tot het boekenfonds van boekhuis 'van Dijk'.

Transparantie

De school specificeert de kosten niet op de rekening. Er staat 'boekenkosten', kosten voor lesmateriaal en lesactiviteiten. Op de website is in de schoolgids te lezen, waar de schoolkosten uit zijn opgebouwd, zonder specificaties.

De ouders ontvangen een rekening (zie bijlage) voor de schoolkosten. Hierop staan ook kosten vermeld die wel onder leermiddelen vallen, maar niet door boekhuis 'van Dijk' geleverd worden. Op de huidige rekening staan alle schoolkosten vermeld. Eerder heeft de school ook wel gewerkt met het sturen van twee rekeningen. Dan volgde er een aparte rekening voor overige schoolkosten en de vrijwillige ouderbijdrage. In dat geval volgden er meer vragen en klachten van ouders over de vrijwillige ouderbijdrage. Na de rekening voor ouders, waar de vrijwillige ouderbijdrage ook op genoemd is, wordt er geen herinnering meer gestuurd, wanneer ouders de bijdrage niet betalen. Op dit moment reageren zo'n 10 ouders (op de 1100 leerlingen) naar aanleiding van de rekening.

De vrijwillige ouderbijdrage is dit jaar voor het eerst anders weergegeven. De bijdrage is 'uitgekleed' door, daar waar mogelijk, aanwijsbare kosten apart te vernoemen. De kosten die aanwijsbaar zijn en apart vernoemd worden, vallen nu niet meer onder de vrijwillige ouderbijdrage, maar onder de overige schoolkosten. Hiermee bereikt de school wel meer transparantie naar ouders toe, maar er zijn wel kosten verplaatst van de vrijwillige bijdrage naar de overige schoolkosten.

De school kan zich niet herinneren dat zij wel eens te maken hebben gehad met een positief saldo ten aanzien van de schoolkosten. Zij dragen aan, dat ze vaak een tekort hebben doordat niet alle vrijwillige bijdragen worden betaald, maar nog meer omdat de school gehuisvest is in een oud gebouw en dat moet ook onderhouden worden en af en toe gemoderniseerd. De kosten hiervan zijn hoog en de gemeente wil hier geen geld in pompen, omdat er in Zeist nog een gebouw leeg staat.

De naleving

De school is niet anders gaan handelen na het verschijnen van de Gedragscode. De reden hiervan is dat de school zich niet verdiept heeft in de Gedragscode. Het is geen bewuste afwijzing, maar de school heeft andere prioriteiten gesteld en deze 'lijsten' links laten liggen.

Leermiddelen

Het leermiddelenbeleid is niet veranderd door de invoering van de Gedragscode op deze school. De secties bepalen welke leermiddelen er gebruikt worden. Het gaat hier veelal om boeken en weinig om digitaal materiaal. Daar waar secties de methode willen wijzigen, gaat dit via de directie. Er wordt wel van secties gevraagd om met een kritische blik te kijken naar hun leermateriaal. Daar waar beperkingen mogelijk zijn, wordt dit gedaan, waardoor de kosten beter beheersbaar blijven.

De nieuwe situatie 'gratis schoolboeken'

De nieuwe situatie staat los van de Gedragscode Schoolkosten.

De school is in de omstandigheid dat zij momenteel een contract hebben met 'van Dijk'. Dit boekhuis verzorgt het externe boekenfonds. De school heeft daar vrijwel geen bemoeienis mee. De school verstuurt de rekening, 'van Dijk' geeft de kosten aan en levert de boeken zonder tussenkomst van de school aan de ouders en leerlingen. Er is

een dag op school (begin van het schooljaar) waarop ouders en leerlingen hun vragen rechtstreeks aan de mensen van 'van Dijk' kunnen stellen. Het contract met 'van Dijk' loopt over een jaar af.

Met de nieuwe situatie voor ogen wil de school onderzoeken in hoeverre het mogelijk is om van een extern naar een intern boekenfonds te gaan. Dit zal een behoorlijke slag zijn. De school is van mening dat het de boeken nu veel te duur zijn, via de 'grote jongens' (uitgeverijen). Zij willen onderzoeken ze een goedkopere distributiepartner kunnen vinden en het vervolgens zelf gaan beheren (intern boekenfonds). Een voorbeeld hebben zij gezien tijdens de APS conferentie over schoolkosten (april 2008). Ze hebben zelfs Duitse distributiepartners op het oog. Het zal nog veel tijd en energie kosten om goed te onderzoeken hoe en of zo'n intern boekenfonds op deze school in werking gezet kan worden. Er zal ook wel enige vrees bestaan om dit proces 'in de school' te halen, daar men gewend is het aan externen over te laten.

Good practice

De school is tevreden over het feit dat zij de laatste jaren meer zicht hebben gekregen op de opbouw van de kosten. Dit zorgt ervoor dat ouders ook meer transparant te zien krijgen wat zij moeten betalen. Dit inzicht is verkregen doordat een schoolmedewerker zich erin heeft verdiept, daarover is de school tevreden. De transparantie heeft er voor gezorgd dat het innen van het geld eenvoudiger verloopt.

SKVO De Breul te Zeist

School van de Witte Lijst

Gegevens gesprekspartner

Naam: Drs. Joep Dresen
Functie: conrector personeel/financiën
Email: j.dresen@de-breul.nl
School: SKVO De Breul
Locatie: Arnhemsebovenweg 98, Zeist
Onderdeel van: -
BRIN-nummer: 00MK

Houding ten opzichte van de gedragscode en de registratie

De school is op de hoogte van de Gedragscode, heeft de vragenlijst ingevuld en ondertekend. De Breul onderschrijft de code ook en staat op de witte lijst.

De school onderschrijft de Gedragscode. De conrector personeel en financiën vindt de Gedragscode op zich prima. Het doel is goed, kosten transparant houden is prima. Maar er zijn wel dingen waar ontevredenheid over bestaat t.a.v. de Gedragscode. Vooral het onderdeel waar gevraagd wordt, naar wat je met een 'kosten meevaller' doet, of je dan geld aan ouders retourneert, is absurd. Er is nooit geld over. Het geld wat nodig is, komt uit de post 'materiële zaken' en er is altijd wel wat te weinig. Het tekort wordt dan uit de pot 'personele zaken' betaald.

De vraag naar wat scholen doen met een positief geldsaldo is dus niet reëel. En sterker nog, je wekt er de suggestie mee dat scholen winst draaien. Zo'n onrealistische benadering is storend.

Handelen na verschijning gedragscode

De school is niet anders gaan handelen na het verschijnen van de Gedragscode. Ze doen niets meer of minder.

Pluspunten van de gedragscode volgens de school:

- Het transparant maken van kosten is wel een goede zaak.
- Duidelijkheid naar ouders is een pré.

Lastige punten zijn:

- Zoals eerder genoemd: het zogenaamde 'surplus' aan geld, wat teruggegeven zou kunnen worden aan ouders (als het er was).

Is de MR ingelicht?

Ja, de MR is op de hoogte van de Gedragscode. Zoals eerder gemeld is er jaarlijks nooit sprake van een overschot, maar altijd van een tekort aan geld om de materiële zaken te bekostigen. Daarvoor is het nodig om een deel te halen uit de post 'personele zaken'. Hierover moet verantwoording worden afgelegd aan de MR. Omdat het goed te beargumenteren is, gaat dat goed.

Hoe krijgen ouders de rekening gepresenteerd?

Ouders krijgen een vel met de vraag of zij de kosten via een eenmalige automatische incasso willen betalen. De rekening bestaat uit drie delen:

Deel 1: vrijwillige ouderbijdrage, deze ligt naar zeggen niet hoog, nl.: € 125,-. Kort geleden is hierover afgesproken, dat dit bedrag geïndexeerd gaat worden, dat wil zeggen dat bedrag jaarlijks met de inflatiestijging iets zal toenemen. De meeste ouders betalen deze bijdrage wel, de laatste jaren is er wellicht een lichte toename te zien van het aantal ouders dat niet betaalt. Echter hier is bij deze school (in deze regio) vrijwel geen sprake van. Als ouders niet betalen volgt er tweemaal een herinneringsbrief.

Daarna volgt er geen actie meer. Er zijn ook nog speciale regelingen voor ouders bij deze vrijwillige ouderbijdrage, nl.: de 'kwantumregeling' voor ouders met meerdere kinderen op de school; en de 'inkomensafhankelijke regeling' voor ouders die kunnen aantonen een laag inkomen te hebben, kunnen de kosten gereduceerd worden. Eigenlijk zijn er maar weinig vragen over de opbouw van de vrijwillige ouderbijdrage. Ouders die bellen worden netjes te woord gestaan en op de hoogte gesteld van de speciale regelingen.

Deel 2: overige kosten, jaarlaag gebonden kosten. Er wordt hierbij gedacht aan bijvoorbeeld een verplicht aan te schaffen 'tekendoos', de grote werkweek (naar het buitenland) en reprocosten, maar ook het kunnen onderhouden van een soort 'schoolauto', bedoeld om zieke leerlingen mee naar huis te brengen bijvoorbeeld.

Deel 3: kosten van de leermiddelen. Op de website kunnen ouders de opbouw van de kosten nalezen. In de schoolgids wordt verwezen naar de website. Daarnaast vindt voorlichting plaats over de kosten tijdens ouderavonden. Eens per jaar geeft Joep ook tekst en uitleg over de kosten tijdens de ouderraadvergadering.

Beheersbaarheid - Kosten van de leermiddelen.

De school komt niet uit met de €308,-. Maar, zo stelt de school, dat is ook meer een zaak van boekhuis Iddink, zij moet uitkomen op die €308,-. Het feit dat de school niet uitkomt met de €308,- zou ook kunnen komen doordat veel leerlingen 1 of 2 vakken meer volgen dan gemiddeld (bijvoorbeeld het extra vak Levensvorming). Joep heeft wel eens berekend dat de school gemiddeld gezien zo'n één tot twee 'methodes' boven de begroting uit komt. De Breul is een zogenaamde 'één-pitter', dat is een voordeel bij het handelen in de nieuwe situatie. Je kunt meer autonoom werken en beslissingen nemen.

Het leermiddelenbeleid, leerlingen voorzien van boeken is volledig uitbesteed aan Iddink. Zij zullen ook maar moeten zorgen dat de Europese aanbesteding in orde wordt gemaakt, volgens de conrector. De school heeft er momenteel totaal geen bemoeienis mee. In de schoolgids staat dat leerlingen hun boeken bij het boekhuis kunnen bestellen, maar het hoeft niet. Ouders mogen er ook voor kiezen de boeken bij de plaatselijke boekhandel te bestellen. Dat komt vrijwel nooit voor, maar het mag (om problemen te voorkomen) wel. De boeken worden naar huis gestuurd van de leerlingen. School heeft hier, zoals gezegd, geen bemoeienis mee.

Er staat vrijwel niets op de boekenlijst wat niet gebruikt wordt. Ook als secties van methode willen wijzigen, nemen zij contact op met Iddink. De docenten voeren hun boeken (de aanvraag daarvan) rechtstreeks op de site van Iddink in.

Om de kosten voor de school beheersbaar te blijven houden, wordt wel goed gekeken naar 'klassensplitsing'. Als het aannemen van een extra leerling betekent dat er dan een klas gesplitst moet worden, dan gaat de aanname niet door.

Van de website

Financiën

Lesgeld

Voor informatie over het lesgeld verwijzen we naar de publicaties van het ministerie van onderwijs. Uitgebreid foldermateriaal is op school te krijgen bij de decaan en de receptie. Het ministerie heeft regelingen ingesteld voor tegemoetkoming in studiekosten. Er zijn aparte regelingen voor leerlingen tot achttien jaar en boven achttien jaar.

Ouderbijdrage

De Breul vraagt van de ouders een vrijwillige bijdrage in de algemene kosten voor uitgaven die niet of in onvoldoende mate worden gesubsidieerd. Deze bijdrage wordt

aangewend voor extra activiteiten t.b.v. de leerlingen. Op de algemene jaarvergadering voor de ouders wordt door de conrector financieel toelichting gegeven op de bestedingen.

De ouderbijdrage die wij dit jaar vragen, is € 113,- per leerling. Bovendien wordt voor iedere leerling per jaar € 12,- administratiekosten in rekening gebracht. Als er meer kinderen uit één gezin op onze school zijn ingeschreven, wordt het bedrag aangepast. Voor twee kinderen is dat € 193,-, voor drie kinderen € 240,- en voor vier kinderen € 274,-. In september ontvangen de ouders een factuur voor de ouderbijdrage en de administratiekosten. Deze factuur kan desgewenst in twee gelijke termijnen worden betaald. Extra kosten voor leer- en hulpmiddelen, excursies en werkweken is een variabel bedrag verschuldigd, afhankelijk van het leerjaar, de afdeling en het vakkenpakket. Zie ook de boekenlijst die voor het begin van het schooljaar toegezonden wordt. In de loop van het schooljaar ontvangen de ouders een jaarlaagfactuur, waarop alle uitgaven voor die jaarlaag voor dat jaar in rekening worden gebracht. De jaarlaagfactuur kan desgewenst in twee gelijke termijnen worden betaald.

Sponsoring

De Breul heeft tot nu toe geen gebruik gemaakt van de mogelijkheid tot sponsoring van voorzieningen.

CSV Veenendaal

School van de Rode Lijst

Gegevens gesprekspartner

Naam: dhr. D. Looyé
Functie: Directeur
Email: dlooye@csv.nl
School: CSV
Locatie: Industrielaan 16 3903 AC Veenendaal
Onderdeel van: Zelfstandig
BRIN-nummer:

Houding ten opzichte van de gedragscode en de registratie

De gedragscode is als instrument nuttig, hoewel niet van invloed geweest op het schoolbeleid. Er is geen reden geweest te registreren.

Handelen na verschijning gedragscode

De MR checkt de schoolleiding niet aan de hand van de gedragscode. De managementinformatie van Iddink dient ter informatie van de MR. Ouders vragen niet naar informatie, personeel ook niet. De gedragscode staat niet op de website.

Beheersbaarheid

De kosten zijn moeilijk beheersbaar. De schoolleiding heeft in de secties kritische aandacht voor de kosten gevraagd. Sommige kosten zijn evenwel moeilijk beheersbaar. Zo gebruikt installatietechniek een door het bedrijfsleven voorgeschreven methode waarvoor geen alternatieven zijn – duur dus. De overige schoolkosten zijn niet hoog. Het publiek van de school is er niet naar om veel kosten te kunnen heffen.

Transparantie

De school communiceert met de ouders via de schoolgids, MR en per brief. In geval van nood wordt meer assertief geïnd, maar dat is bijna nooit nodig. Het beste werkt persoonlijke benadering in geval van problemen.

De naleving

Er ontstaat (nu – maar is dat door de Gedragscode?) een groter kostenbewustzijn bij de schoolleiding, nog niet bij de collega's. Er is wel sturing bestaan op de periode van gebruik. Een knelpunt is de administratieve verwerking van de inning in alle varianten. Er vindt geen retournering van geld over plaats.

Leermiddelen

Geld, beheersing van kosten is een belangrijke aspect voor het toezien op leermiddelen, niet de content. Versobering wordt de aangewezen weg, schrappen dus.

De nieuwe situatie 'gratis schoolboeken'

We gaan steeds meer weg van de docent als methodeslaaf. Er wordt meer zelf geproduceerd en ontwikkeld.

Good practice

Ga het gesprek aan met de collega's, leg eisen op aan groepen als secties en jaarlagen.

Christelijke Scholengemeenschap Vincent van Gogh in Assen

School van de Witte Lijst

Gegevens gesprekpartners

Naam: dhr. A.T. de Vries en mevr. M. van Dalen
Functie: administratie
Email: dam@csvvg.nl en ves@csvvg.nl
School: CS Vincent van Gogh Assen
Locatie: Selma Lagerlöflaan 3, 9406 KB Assen
Onderdeel van:
BRIN-nummer: 02EB

Houding ten opzichte van de gedragscode en de registratie

De school is op de hoogte van de Gedragscode, heeft de vragenlijst ingevuld en ondertekend, en onderschrijft de code. De school staat op de witte lijst.

Het is duidelijk dat de school de Gedragscode onderschrijft. Zij vinden het vrij logisch dat er in de huidige maatschappij gevraagd wordt om transparantie en beheersbaarheid. De directie heeft dan ook duidelijk gemaakt dat de school moet gaan handelen volgens de Gedragscode en dat lukt de school ook. De school vindt het vrij logisch dat er iets is als een Gedragscode.

Handelen na verschijning gedragscode

De school is anders gaan handelen na het verschijnen van de Gedragscode. De andere handelingen zijn begonnen in 2004/2005. Voor dat schooljaar werd er gewerkt met pakketprijzen. Er waren vaste prijzen voor schoolkosten verbonden aan bijvoorbeeld leerjaar 1 op havo, leerjaar 2 op havo, enz. Het Vincent van Gogh is mede naar aanleiding van de Gedragscode en aan de wens van de directie begonnen met het specificeren van de kosten, via het programma Bookmaster. Dit bevalt erg goed. De MR is continue op de hoogte gebracht van de wijzigingen en gevraagd om toestemming waar nodig. Het is een ontwikkeling over meerdere jaren geweest. De MR krijgt inzicht in de inkomsten, de uitgaven en de opgebouwde reserves. Sinds dit jaar is er ook geen verplichte ouderbijdrage meer, maar wordt er gewerkt met een lijst genoemd "keuzeformulier bijdrage voor toegevoegde waarde". Op deze lijst kunnen ouders aankruisen welke bijdrage zij willen leveren als toegevoegde waarde. Intussen is er ook een uitgebreide website gebouwd, waarop na te lezen is hoe de kosten zijn opgebouwd.

De Gedragscode kent volgens het Vincent van Gogh geen nadelen, enkel pluspunten. Het is goed om transparant te zijn. Ouders willen weten waaraan zij hun geld besteden en willen inzicht hebben in de kosten. Als school is het goed om transparant te zijn. Door kosten te specificeren, is het mogelijk om efficiënt om te gaan met schoolkosten. De Gedragscode heeft tot effect gehad dat ouders kritischer zijn ten aanzien van boeken die in hun ogen onvoldoende gebruikt worden. Er zijn meer klachten gekomen. Ook sommige personeelsleden zijn van mening dat 'alles weten, voor ouders, niet gelukkig maakt'. Er is meer en meer sprake van 'zich moeten verantwoorden' als sectie. 'Wat niet weet, wat niet deert' geldt niet langer door de komst van de Gedragscode.

Beheersbaarheid

De schoolkosten zijn beheersbaar op deze school. De school komt goed rond met de € 308,- als we kijken naar de gemiddelde kosten. Het Vincent van Gogh werkt met een intern boekenfonds en blijft dit handhaven ook na het aanvragen van een Europese

aanbesteding. Het beleid van de school is erop gericht kosten beheersbaar te houden. Ouders zitten hier ook bovenop. Jaarlijks wordt er aan de secties gevraagd of de boeken wel voldoende gebruikt worden. Ouders zijn hier ook heel kritisch op en stellen hierover ook vragen. Er is zelfs een intern onderzoek gedaan naar het gebruik van de methodes naar aanleiding van klachten van ouders. Uit dit onderzoek bleek dat de methodes voldoende gebruikt worden. Toch is er nu zichtbaar dat enkele secties een boek minder gaan gebruiken. Ook wordt er kritisch gekeken naar het gebruik van de werkboeken. Op de school wordt weinig gebruik gemaakt van digitaal leermateriaal. Slechts hier en daar is een cd-rom toegevoegd aan de bestaande methode. Er is een nieuw vak in de onderbouw toegevoegd, bètaplus, dit vak levert zijn eigen ontwikkelde materiaal en daardoor drukt dit vak vrijwel niet op de totale kosten.

De vrijwillige ouderbijdrage is uitgesplitst in diverse kostenposten. Ouders kunnen aankruisen wat zij wel en niet willen bijdragen. Sommige zaken zijn echter wel verplicht voor leerlingen om bepaalde lessen te kunnen volgen. Dit wordt dan ook vermeld. Ouders kunnen kiezen via school bestellen, elders, of niet, wat beperkingen voor een leerling kan opleveren. Denk bijvoorbeeld aan de verplichte tekendoos, maar ook aan het aanschaffen van een mediatheekpas.

Ouders betalen de schoolkosten naar keuze in één, twee of vier termijnen en er kan gekozen worden voor een eenmalige machtiging indien gewenst. Voor ouders met een laag inkomen die de schoolkosten niet kunnen betalen, is er een speciale regeling. Zij kunnen betalen in acht termijnen. Als ook dat niet mogelijk is, kunnen zij een brief schrijven naar de directie met toegevoegde bewijzen waarom zij de kosten niet kunnen betalen. Op basis daarvan kan de school besluiten om bij te springen.

De kosten worden goed in de gaten gehouden en telkens berekend over meerdere jaren. Als voorbeeld: in jaar 1 is boek A nodig voor 120 leerlingen, het een jaar daarop voor 90 leerlingen en het jaar daarna weer voor 120 leerlingen. Dan zijn er toch 120 boeken nodig in drie jaar, terwijl er in jaar 2 maar 90 gehuurd worden. Met dit soort wisselende aantallen houdt de school rekening, net als met de inflatie, aangezien de boekenprijzen jaarlijks hoger worden.

De MR wordt op de hoogte gehouden en om toestemming gevraagd waar dat nodig is als het gaat om wijzigingen van de kostenposten.

De school ziet geen echte toename van het aantal ouders dat de vrijwillige bijdrage niet betaald. Het aantal brieven, dat verstuurd wordt in mei, ter herinnering aan niet betaalde bijdragen bedraagt 75 (op een totaal van 1800 leerlingen). Het gaat hierbij om kosten, waarvan de ouders aan het begin van het schooljaar hebben aangegeven dat zij deze willen betalen (het keuzeformulier bijdrage toegevoegde waarde). Als het nodig is, gaat de school hiermee door tot aan de deurwaarde.

Wanneer ouders er voor kiezen om niet alle vakjes aan te kruisen op het keuzeformulier bijdrage toegevoegde waarde, dan gaat de school daar niet meer achteraan. Het is immers een keuzeformulier en daarmee vrijwillig.

De beheersbaarheid van de kosten betreft ook logistieke zaken. De kortingen van de boekenleverancier (Studieboekencentrale Noord Nederland) worden niet doorberekend aan de ouders. Dit geld is nodig voor andere zaken, zoals het betalen van een administratieve kracht, het betalen van conciërges (tijdens piekmomenten helpen vier conciërges met het innemen en uitgeven van boekenpakketten, die krijgen €6,- netto per leerling hiervoor). Ook moet er een ruimte zijn waar alle boeken worden opgeslagen.

Transparantie

Het Vincent van Gogh is heel transparant waar het de schoolkosten betreft. De directie vindt de Gedragscode belangrijk en heeft Atze de Vries gevraagd, hiernaar te handelen. De Gedragscode is ook terug te vinden op de website van de school.

Ouders kunnen de kosten van de boeken terugzien op een boekenlijst, waarbij per boek de kosten aangegeven worden.

Er wordt met ouders op meerdere manieren gecommuniceerd over de schoolkosten. Zo is er een brochure, is er voorlichting op ouderavonden, volgen er brieven met uitleg indien er iets gewijzigd wordt en er is een speciaal ontwikkelde website, waarop ook de Gedragscode terug te vinden is.

Van de website

Dit is wat er op de reguliere website van het CSVVG staat:

Op de Christelijke scholengemeenschap Vincent van Gogh werken we met een intern boekenfonds. Dit houdt in dat u de boeken via school kunt huren dat u behoorlijk scheelt in de kosten.

Op de website van het servicepakket willen wij u een indruk geven wat u van de school mag verwachten en wat wij als school van u verwachten voor wat betreft het servicepakket.

U kunt onder andere terugvinden hoe de facturen zijn opgebouwd, wat u van het boekenfondsteam kunt verwachten en hoe de school omgaat met het verzorgen van de juiste boeken voor uw kind(eren). Ook kunt u terugvinden tot wie u zich met vragen kunt wenden.

Verder verwijzen wij u naar een aantal die u kunt downloaden. De formulieren zijn ook verkrijgbaar via de administratie of af te halen bij het servicepunt.

Op deze website kunt u de meest actuele en volledige informatie terugvinden, o.a. betreffende de inname- en uitgiftedata van de boeken, de hoogte van de diverse bedragen en afschrijvingsdata van de verschillende termijnen.

Wij hopen dat deze informatie u helpt bij het maken van de schoolkeuze voor uw kind(eren).

Bij een positief saldo, d.w.z. de kosten zijn lager uitgevallen dan aan de ouders berekend, wordt het geld niet zichtbaar verrekend met de ouders. Het geld wordt gebruikt voor logistieke en personele kosten.

De naleving

De Gedragscode heeft voor- of nadelen opgeleverd voor de school. Het nadeel is dat ouders kritischer zijn geworden, hoewel dat ook logisch is en niet echt al nadeel wordt ervaren door de beleidsmakers, maar wel door enkele andere personeelsleden. Het voordeel van de Gedragscode is, zoals eerder vermeld, meer transparantie voor ouders. Duidelijkheid intern en extern, er wordt efficiënter gewerkt en daarmee is de bedrijfsvoering gezonder. Ouders waarderen het ook, zij krijgen meer inzicht in de kosten. De school is open en eerlijk hierin.

Leermiddelen

Het leermiddelenbeleid is niet veranderd door de invoering van de Gedragscode op deze school. Wel heeft het interne onderzoek naar het gebruiksrendement van de leermiddelen opgeleverd dat er kritischer gekeken wordt naar het gebruik. Hier en daar hebben secties toch een boek geschrappt hoewel dat vanuit de onderzoeksresultaten niet nodig was.

Secties moeten half januari aangeven indien zij iets willen wijzigen in hun leermiddelenpakket. Zij krijgen dan de 'oude boekenlijst' en kunnen daarop reageren.

Eind maart komt de nieuwe lijst uit. Secties moeten wijzigingen voorleggen aan de directie. De administratie wordt tijdig geïnformeerd.

Ieder jaar wordt het gebruik van de leermiddelen (m.n. de schoolboeken) geïnteriseerd met de docenten. Het beleid werkt zo dat secties een voorstel doen, indien zij een wijziging willen t.a.v. de leermiddelen. Dit voorstel moet voor 1 april bekend gemaakt worden. Volgens een vaste procedure wordt dan het voorstel getoetst aan enkele criteria. In deze procedure wordt in ieder geval elk nieuw aan te schaffen leermiddel bekeken en beoordeeld door de rector. De sectie moet zijn aanvraag grondig beargumenteren. Als er besloten wordt nieuwe leermiddelen aan te schaffen, proberen de daarvoor aangewezen personen van het 'boekenfonds' het boek zo goedkoop mogelijk aan te schaffen.

De nieuwe situatie 'gratis schoolboeken'

De school zal met de komst van de nieuwe situatie rond de €308,- gaan uitzoeken hoe zij Europees moeten aanbesteden. Zij zoeken hierbij waarschijnlijk ook hulp door een cursus of iets dergelijks te volgen. Over hun interne boekenfonds zijn zij erg tevreden en deze willen ze in stand houden. De contacten met het Studieboekencentrum Noord Nederland zijn prettig. Een niet al te grote leverancier, met een directeur die persoonlijk op bezoek komt om alles door te nemen.

Good practice

De school is zeer tevreden over twee aspecten.

Ten eerste roemen zij de website die ze zelf ontworpen hebben en waarop ouders op transparante wijze de opbouw van de kosten kunnen volgen.

Ten tweede zijn zij zeer tevreden over het programma 'Bookmaster' waarop de boekenkosten goed te specificeren zijn.

Deze school is een voorbeeld van Good practice daar waar het gaat om het naleven van de Gedragscode. De school handelt er naar en het is onderdeel van het schoolbeleid. Deze school is duidelijk bezig met het transparant en beheersbaar maken en houden van de kosten.

Het Vincent van Gogh zou haar Good practice op aanvraag wel willen delen met anderen en wil graag op de hoogte blijven van het verdere onderzoek.

Wessel Gansfort College Groningen

School van de Rode Lijst

Gegevens gesprekspartner

Naam: Drs. Joop Vogel
Functie: rector/locatie directeur
Email: csgvlj@csgweb.nl
School: CSG Wessel Gansfort College, Groningen
Locatie: Heerdenpad 8, 9731 BW Groningen
Onderdeel van: CSG
BRIN-nummer: 14RP0

Houding ten opzichte van de gedragscode en de registratie

De school is op de hoogte van de Gedragscode, heeft de vragenlijst ingevuld en ondertekend, maar onderschrijft de code niet. De school staat niet op de witte lijst. De reden voor het niet onderschrijven van de gedragscode is hoofdzakelijk dat dhr. Vogel niet alle gegevens tot zijn beschikking heeft. De school maakt deel uit van een grote scholengemeenschap, waaronder 7 locaties vallen. De Gedragscode en de vragenlijst daarover komt op bestuurlijk niveau binnen. Vervolgens wordt deze vragenlijst uitgezet bij de diverse locaties. In de Gedragscode zelf wordt ook gevraagd naar gegevens die niet alleen deze locatie betreffen, maar die op 'hoger' niveau geregeld zijn. Sommige zaken betreffende schoolkosten worden centraal geregeld door het bestuur. Over deze gegevens kan dhr. Vogel niets zeggen, daarom heeft hij de Gedragscode niet ondertekend. Overigens is hij wel van mening, dat het goed is dat de Gedragscode er is.

Handelen na verschijning gedragscode

De school is niet anders gaan handelen na het verschijnen van de Gedragscode. Ze doen niets meer of minder.

Pluspunten van de gedragscode volgens de school:

- De benadering van de schoolkosten, proberen ze beheersbaar en transparant te krijgen.
- Het uitgangspunt is: kwaliteit behouden en de kosten zo laag mogelijk zien te krijgen.
- Verantwoording van geld van een bepaald termijn (jaarrekening).

Lastige punten zijn:

- Het specificeren van de rekening*.

De Gedragscode op zich is uitstekend, stelt de rector (van deze rode school) vast. Het helpt in de bewustwording van 'waar je mee bezig bent'. Hierdoor kan je gericht kijken naar de beheersbaarheid en transparantie van de schoolkosten. Verantwoording van financieel beleid vindt de rector overigens heel normaal, 'we zijn een publiek orgaan'.

* De school zet in de schoolgids vrij nauwkeurig hoe de kosten opgebouwd zijn, maar ouders kunnen niet zien wat de boeken precies kosten bij aanschaf. Hier is bewust voor gekozen. Er zijn boeken die verkregen worden met korting bijvoorbeeld en boeken die de school tweede hands in kan kopen, maar er zijn ook wel eens boeken die wegraken of afgeschreven zijn. De kosten hiervan moeten allemaal binnen de marges blijven. Om dit allemaal te vermelden zorgt voor onduidelijkheid voor ouders. Bovendien zijn er ook ouders met een lager inkomen, die de boeken niet kunnen betalen. Ook voor hen moet het mogelijk zijn de boeken aan te schaffen. De school kan dan financieel helpen.

(ALLEEN rode school) Bedenkingen

De locatiedirecteur van deze school heeft de gedragscode niet ondertekend omdat hij niet alle gegevens tot zijn beschikking heeft.

Beheersbaarheid

De schoolkosten zijn beheersbaar op deze school. Al jaren komt de school zo rond de 275 euro uit voor schoolkosten. Zij hadden dit altijd geregeld met een intern boekenfonds. Het beleid van de schoolkosten richt zich op enerzijds de kosten zo laag mogelijk houden, en anderzijds de kwaliteit zo hoog mogelijk houden. Er is een boekenbeurs en een boekenfonds, dat houdt de kosten laag. Helaas kan de boekenbeurs niet langer doorgaan door de nieuwe regelingen schoolkosten. Het interne boekenfonds blijft bestaan.

Doordat de boekenbeurs afgeschaft zal moeten worden, worden de kosten voor ouders iets hoger, maar het blijft wel beheersbaar (is onder de 308 euro).

De school specificeert de kosten niet op de rekening. Er staat 'boekenkosten', kosten voor lesmateriaal en lesactiviteiten. Om eerder vernoemde redenen (*) kiest de school daar bewust voor. Op de website staat een aardig uitgebreide lijst met specificaties, maar niet per boek de kosten beschreven. Verder staat het schoolkostenbeleid in een notitie van de locatiedirecteur (wordt gestuurd) van het CSG (wordt gestuurd) en in de schoolgids (zie ook website). Op de website wordt tevens verwezen naar het supplement. Daarnaast krijgen ouders een brief waarop uitgelegd staat hoe de schoolkosten in elkaar zitten. Die brief wordt door het bestuur verzonden, de school zelf ziet deze brief niet (Joop herkent het als ouder).

Voor de vrijwillige ouderbijdrage geldt hetzelfde. Dit zijn zogenaamde aanvullende kosten voor ouders, 25 euro bedragen ze nu, het gaat naar 30 euro (overigens heeft dit niets te maken met de nieuwe regeling, maar met de toenemende kosten van activiteiten). Het gaat hier om reiskosten bij excursies, uitwisselingen, introductieactiviteiten. De reden dat dit niet gespecificeerd wordt is dat het gaat om hele kleine bedragen. Dit wordt dan enerzijds teveel gedoe om dit te specificeren en anderzijds heeft de directie geen zin in gezeur van ouders. Een claim voor 5 euro retour als het kind niet mee geweest is op excursie bijvoorbeeld.

De ouderbijdrage kan echter vooraf niet per locatie exact worden vastgesteld. Het verhogen van dit bedrag van 25 zal stapsgewijs gaan en zal telkens verantwoord moet worden door de locatiedirecteur, die het aan de algemene directie voorlegt en waarbij dit beleid vervolgens door de MR goedgekeurd moet worden.

Met de vrijwillige ouderbijdrage bespreken we nog een opmerkelijk signaal. Joop ziet dat de vrijwillige ouderbijdrage de laatste jaren door meer ouders niet betaald wordt (ook niet na het sturen van een vriendelijke brief). Het is natuurlijk vrijwillig, maar het is een signaal, waarbij het zou kunnen dat dit een trend wordt. Wellicht iets om in de gaten te houden bij het onderzoek.

De school houdt de kosten beheersbaar doordat twee mensen (die daarvoor, op een ingewikkelde niet nader uit te leggen wijze, een vergoeding voor krijgen) zich dienstbaar maken voor het boekenfonds. Zij zijn prijsbewust, zoeken de beste kwaliteit voor de beste prijs, overleggen met secties en met de directeur. Elke nieuwe methode gaat langs de directie. Deze mensen hebben kwaliteiten als nauwkeurigheid, goed kunnen rekenen, houden overzicht en letten op prijs-kwaliteitverhouding. De school houdt contacten met boekhuis van Dijk. Het contract wat daarmee loopt gaat via het bestuur. Goed rekenen en kwalitatief goede mensen zorgen ervoor dat het goed betaalbaar is. De werkboeken werden voorheen door 'zuinige secties' nog hergebruikt, maar inmiddels heeft de directie al laten weten, dat dat niet meer nodig is. Gewoon gebruiken dus, en ook dat blijft beheersbaar binnen de 308 euro. Secties zijn zich ook

bewust van de kosten. De school grenst aan enkele Vogelaar-wijken en dus moeten we de kosten zo laag mogelijk houden.

De vrijwillige ouderbijdrage zal stapsgewijs wel van 25 naar 30 euro gaan, omdat die kosten wat hoger worden. Bijvoorbeeld grote sportdagen, waarvoor een zaal gehuurd moet worden, die kosten worden hoger. Daarnaast zien we dat meer ouders de bijdrage niet betalen, waardoor de school daar wat meer 'moet doen'.

Transparantie

Het WGC is behoorlijk transparant over de schoolkosten. Er wordt met ouders gecommuniceerd over de schoolkosten op diverse manieren.

Zo is er de schoolgids met daarin een overzicht van de kosten. Via de website kan de schoolgids ook gedownload worden en wordt er verwezen naar het supplement over schoolkosten. Daarnaast krijgen ouders ook nog een brief over de hoogte van de vrijwillige ouderbijdrage. Hoe deze bijdrage is opgebouwd is niet specifiek gecommuniceerd per onderdeel. Er wordt aangegeven welke onderdelen gezamenlijk de vrijwillige ouderbijdrage vormen, maar niet hoe hoog het bedrag is per onderdeel.

Zie bijlage

De rekeningen naar ouders zijn niet gespecificeerd. Dat wil zeggen, dat de prijs per boek niet zichtbaar is. Dit is een bewuste keuze. Er zijn boeken die tweedehands zijn of waar korting op verkregen is, deze boeken zijn goedkoper dan nieuwe boeken. Per leerling kan de prijs van eenzelfde boek dus verschillen, dit is ondoorzichtig voor ouders. Daarom wordt er bewust voor gekozen om een totaalprijs te laten zien voor het boekenpakket. In die prijs wordt rekening gehouden met korting, boeken die 'verdwijnen' of stuk gaan.

Bij een positief saldo, d.w.z. de kosten zijn lager uitgevallen dan aan de ouders berekend, wordt het geld niet zichtbaar verrekend met de ouders. Het geld komt bij de begroting van volgend jaar en is ook bestemd voor ouders die het niet kunnen betalen (excursies bijv.). Het gaat hier ook een beetje om een moraliteitsprincipe. De directie wil ervoor zorg dragen dat iedere leerling de juiste boeken kan krijgen en mee kan doen aan buitenschoolse activiteiten die geld kosten. Een zodanig positief saldo is overigens nooit aanzienlijk.

De naleving

De Gedragscode heeft geen echte voor- of nadelen opgeleverd voor de school. De nieuwe situatie rond de 308 euro heeft wel gevolgen. Zo kan er niet meer gewerkt worden met de boekenbeurs, maar slechts nog met het boekenfonds. Het nadeel hiervan is dat de schoolkosten wat hoger uitvallen. Toch komt de school nog goed rond met 308 euro.

De werkboeken die in het boekenfonds zaten worden dit jaar al niet langer meer 'hergebruikt'. Hier zitten immers geen huurrechten op, dus de werkboeken kunnen gewoon gebruikt worden als werkboek en niet als huurboek. Secties moeten hier nog wel een beetje aan wennen.

De beheersbaarheid was en is geen probleem op deze school evenals de transparantie. De school heeft haar beleid niet aangepast met de invoering van de Gedragscode.

Leermiddelen

Het leermiddelenbeleid is niet veranderd door de invoering van de Gedragscode op deze school. Ieder jaar wordt het gebruik van de leermiddelen (m.n. de schoolboeken) geïnventariseerd met de docenten. Het beleid werkt zo dat secties een voorstel doen, indien zij een wijziging willen t.a.v. de leermiddelen. Dit voorstel moet voor 1 april bekend gemaakt worden. Volgens een vaste procedure wordt dan het voorstel getoetst

aan enkele criteria. In deze procedure wordt in ieder geval elk nieuw aan te schaffen leermiddel bekeken en beoordeeld door de rector. De sectie moet zijn aanvraag grondig beargumenteren. Als er besloten wordt nieuwe leermiddelen aan te schaffen, proberen de daarvoor aangewezen personen van het 'boekenfonds' het boek zo goedkoop mogelijk aan te schaffen.

De nieuwe situatie 'gratis schoolboeken'

De nieuwe situatie staat los van de Gedragscode Schoolkosten.

De school is in de omstandigheid dat het bestuur een lopend contract heeft tot 2010. Dit betekent dat zij op dit moment niet te maken hebben met de Europese aanbesteding. Zij zijn er dan nu ook nog niet echt mee bezig. Het beleid was al in orde, de school is er tevreden over en dus wijzigen zij nu niet zomaar iets.

Wat ze wel doen is het afschaffen van de boekenbeurs. Het werken met een boekenbeurs kan niet meer in de nieuwe regeling waarin de school boeken levert aan de ouders.

Met de 308 euro komen zij prima rond. Secties hebben geen wijzigingen voorgesteld door het invoeren van de nieuwe regels. Er is geen reden om te wijzigen en bovendien gaan de secties niet over het geld.

Een verandering ten gevolge van de nieuwe regeling is wel dat kopieerkosten uit een ander potje moeten komen. De sectie Nederlands werkt al jaren zonder boeken, zij maken/schrijven hun eigen methode. Het materiaal werd altijd gekopieerd op de post 'algemeen'. Dit kan nu niet meer. De kopieerkosten van Nederlands zijn nu kosten geworden voor leermiddelen van het vak Nederlands.

Wel voorspelt de rector dat het leermiddelenbeleid de komende jaren wel zal veranderen. Schoolboeken? Die zijn over enkele jaren wellicht niet meer nodig. Iedere leerling komt met zijn laptop op school en download het benodigde programma.

Aandachtspunt

De school is in de situatie dat ze onder een groot bestuur vallen. Er zijn zeven locaties onder hetzelfde BRIN-nummer. De totale kosten (308 euro per leerling) komt straks bij het bestuur binnen (van de CSG). Dit bedrag wordt verdeeld volgens bepaalde criteria. Dit zal betekenen dat niet elke school per leerling 308 euro krijgt. Het WGC krijgt wat minder per leerling.

Good practice

De school was al zeer tevreden over het boekenfonds en de procedures die daarbij bestaan. Het personeel wat zich bezig houdt met het boekenfonds, zijn mensen die zeer toegewijd zijn en de juiste kwaliteiten bezitten voor deze taak. De denkwijze achter het leermiddelenbeleid 'klopt'. Het beleid drijft echter op de twee personeelsleden, die hiervoor (op een ingewikkelde, verder niet te verklaren wijze) een vergoeding krijgen.

